

bütün eserleri

**Cevat
Fehmi
Başkut**

DOSTLAR

DOSTLAR (!)

OYUN

3 PERDE

İN KİLÂP ve AKA
Kitabevleri Koll. Şti.
Ankara Cadd. No. 95 — İst.

**CEVAT FEHMİ BAŞKUT'un eserlerini oynama hakkı için ONK
Copyright Ajansı (Ankara Cad. 40 - İstanbul, Tel.: 28 70 74) 'na
başvurulması gerekir.**

*Bu eser 1969 - 1970 mevsiminde
Ankara'da Mithatpaşa Tiyatro-
sunda temsil edilmiştir.*

Dizgi: GÜL Matbaası Baskı: KARDEŞ Matbaası
İstanbul — 1972

Ş A H İ S L A R

Sahneye giriş sırasıyla

- Leylâ**: 38 yaşında güzel bir kadın. Sert, soğukkanlı, alaycı, biraz erkek tavırlı görünmek istiyor ama hakikatte aşırı derecede duygulu ve heyecanlı, romantik hatıralarına bağlı bir karakteri var.
- Sabahat**: 38 yaşında, Leylâ'nın mektep arkadaşı. Altın çerçevesi, kulaktan takma gözlüklü. Ufak tefek, arkadaşından daha yaşlı görünür. Saf, iyi kalpli, yardımdan hoşlanan, Leylâ'ya çok bağlı bir kadın.
- Hizmetçi**: 35 yaşında.
- Doktor**: 60 yaşında, babacan, iyi bir adam.
- Bedri**: 39 yaşında, yakışıklı, saf, hayat tecrübesi olmayan, muhafazakâr düşünceli bir erkek.
- Derviş Uzleti**: 70 yaşında, eski bir Bektaşî dervîşi. Sol kulağında

nâlâ altın bir halka taşır. Sırtında bir hayderi, min-tan, şalvar vardır. Yarı meczup, yarı şairdir. Hiç gülmez. Bakışları derin, ısrarlıdır.

- Şefkatî**: 42 yaşında, iriyarı, kurnaz tahsilli bir dolandırıcı.
- Halit**: Uzun boylu, kumar hastası, ahlâksız bir tip, aynı yaşta.
- Nuri**: 25 yaşında, sıska, çelimsiz, yarı külhanbey, iyi yürekli.
- Emine**: Nuri'nin karısı, silik, sessiz, aynı yaşta.
- Ahsen**: 40 yaşında, bir gece kulübü sahibi. Soğukkanlı, haris.
- Dilruba**: 35 yaşında, İstanbul sosyetesine mensup soğuk, züppe, haris ve kurnaz bir ki-bar aşifte.

Birinci ve İkinci Hammal :

(Vak'a 1935 yılında İstanbul'da geçer)

BİRİNCİ PERDE

(Mevsim sonbahar, vakit sabah. Vaktiyle çok parlak devirler yaşamış olduğu anlaşılan eski bir konak. Bina, çamlarla kapalı bir bahçe içindedir. Birinci perdede işte bu eski yapının geniş bir yatak odasındayız. Bütün mobilya, konak gibi eskidir. Fakat bir çokları antika denebilecek kıymetlidir. Solda, ön plânda cibinliği tavana kadar yükselen muhteşem bir karyola. Onun yanında üç kanatlı, ceviz bir aynalı dolap. Sağda ön plânda bir tuvalet ve salona açılan kapı. İkinci plânda cephede koridora açılan kapı ve iki büyük pencere. Pencerelelerden bahçenin camları görülür. Tavandan büyük bir kristal avize sarkmaktadır. Bir kanape ve koltuklar. Arka plânda, pencerelerin arasında bir rakkaslı sat)

BİRİNCİ MECLİS

(Leylâ, Sabahat, sonra Hizmetçi, sonra Doktor)

(Leylâ yatakta yatıyor, sırtında işlemeli bir bez gecelik var. Sabahat, onun ayak ucuna konmuş bir iskemlede oturur. Karyolanın başucunda üstü ilâç şişçeleriyle dolu bir etajer görülür.)

SABAHAT

Tekirdağ'ındaki çiftlikten beklediğimiz para geldi Leylâ. Bir de Şişli'deki apartmanın kapıcısı kiralari getirdi, O'nun aylığını, hizmetçilerin, bahçıvanın aylıklarını verdim. Ufak tefek tamir paralarını ödedim, bir de mutfak masrafını ayırdım. Eminönü'ndeki dükkânlardan henüz ses çıkmadı. Bugün getirirler herhalde. Getirirlerse öğleden sonra hepsini birden bina vergisine yatıracam. Aaa, ama sen beni dinlemiyorsun galiba.

LEYLÂ

Teşekkür ederim Sabahat. Hastabakıcılıktan başka bana bir de vekilharçlık ediyorsun. Üzülüyorum.

SABAHAT

Başka işin mi yok kuzum? Bunlar beni oy alıyor. Buraya gelmeden evvel İzmir'deki evimde hizmetçiler ve uşaklar arasında tek başıma geçirdiğim hayatı düşünüyorum da o yeknesak yaşayışa nasıl katlanıyordum, şaşıyorum. Hoş, kocam sağken de bu böyleydi ya... Hertürlü imkânımız varken günler hep birbirinden kıl kadar farklı olmaksızın geçip giderdi. Sana bir şey söyleyeyim mi, sen iyileştikten sonra da ben buradan ayrılmayacağım galiba. Nasıl olsa bir vekilharca ihtiyacın var. Eskisi gideli pek yalnız kalmışsın. (Gülerek) Ben boğaz tokluğuna çalışacağım için bunun işine de gelmesi lâzım.

LEYLÂ

Bu sabah hergünkünden daha fenayım Sabahat. Zor nefes alıyorum. Zerre kadar açlık duymuyorum ama ahh!... Bir yudumcuk su olsa...

SABAHAT

Yine başlama. Su yok Leylâ'cığım. Sabırlı olacaksın. Taa mektep sıralarından itibaren biz seni iradeli, kendisine son derece hâkim bir arkadaş olarak tanıdığımız için bu hal tuhafıma gidiyor doğrusu.

LEYLÂ

Kütüphanedeki ansiklopedinin (N) harfine ait cildini sen mi aldın Sabahat? Dün gece aradım bulamadım.

SABAHAT

Ansiklopedi mi? Yooo ben almadım. Alsam tekrar yerine koyardım.

LEYLÂ

Eskiden beri yalan söyleyemezsin sen. Gözlerini niye öyle kırıştıırıyorsun? Niçin yüzüme bakmıyorsun? Nefrit kelimesine bakmamam için o cildi alıp saklamışsın ama, beyhude zahmet etmişsin. Daha evvel okumuştum. Böbrek iltihabının had şeklinde hastanın bazen bir hafta içinde öleceğini yazıyor değil mi? Bana bak, korkuyorum, hattâ üzülüyorum dersem inanma. Beyhude telâş ediyorsun.

SABAHAT

Hadi, yine saçmalamağa başladın. Göreceksin bak, sen birkaç gün içinde iyileşmeğe başlayacaksın, pek yakında da ayağa kalkacaksın.

LEYLÂ

Hayır.

(Hizmetçi girer)

HİZMETÇİ

Doktor bey geldi efendim.

SABAHAT

Buyur et kızım. Hemen gelsin değil mi Leylâ?

LEYLÂ

Evet, biraz şu battaniyeyle yorganı düzelt Sabahat, zahmet olacak.

(Sabahat yorganı ve battaniyeyi düzeltirken doktor girer)

DOKTOR

Sabahşerifler hayrolsun efendim.

SABAHAT

Hoş geldiniz doktor.

DOKTOR

Hastamız nasıl bugün?

LEYLÂ

Dünden... Dünden daha fena...

DOKTOR

Yooo, yooo, kötümserlik yok. Elbette iyileşeceksi-

niz. Size söylemiştim, nefrit ciddi bir hastalıktır. Yavaş yavaş geçecek. İdrar durumu nasıl?

SABAHAT

Hiç yok doktor.

DOKTOR

(Çantasından çıkardığı termometreyi silkeler ve Leylâ'ya uzatarak) Şunu koyun bakalım. Sonra da tansiyonunuza bakarız.

(Leylâ dereceyi koyar)

LEYLÂ

Nefes darlığı çok ıstırap veriyor. Baş ağrısı ile bel ağrısı da aynı şiddetle devam ediyor. Yüzümdeki şişlik daha arttı.

DOKTOR

Düzelecek, hepsi geçecek.

LEYLÂ

Geçmeyecek. Çocuk mu kandırıyorsunuz? Ben işin sonunu biliyorum.

SABAHAT

Ansiklopedideki nefrit maddesini okumuş.

DOKTOR

Yarım bilgi çok kere koyu cahillikten daha kötü neticeler verir. Ansilkopedik malûmat ile teşhis ve te-

davi kabil olsaydı bizlere ne lüzum vardı? (Sabahat'a)
Gelip kan aldılar değil mi?

SABAHAT

Aldılar doktor.

DOKTOR

Peki rapor gelmedi mi?

SABAHAT

Henüz gelmedi. Acaba biz mi aldırsaydık?

DOKTOR

Yoo. yooo, lâboratuvardan yollayacaklardı. Ahbaplarımdır, tenbih etmiştim. Hasta ilâçlarını muntazaman alıyor değil mi?

SABAHAT

Alıyor doktor.

DOKTOR

Sabah, öğle, akşam birer ekşi elma veriyorsunuz, başka yiyecek hiç bir şey yok, bilhassa su yok değil mi?

SABAHAT

Evet, öyle.

LEYLÂ

Aslında çok iyi, çok merhametli bir insan olan Sa-

bahat, buraya gelince bir zebbani kesildi doktor. Ne merhamet duyuyor, ne de insafa geliyor. Bir yudum su diyorum, bir katrasını vermiyor. Galiba siz vur dediniz, o öldürüyor.

SABAHAT

Leylâ, böyle konuşmamalısın ama.

LEYLÂ

Hadi hadi, hemen küsme. Sabahat benim mektep arkadaşımıdır doktor. Hayatta birisinden sonra en sevdiğim insan. İzmir'de oturur. Zengindir. Hastalanınca kendisine telgraf çektim. Yavrum, ertesi sabah uçağa atlayıp geldi. On hastabakıcı tutsaydım, onun bana baktığının onda biri kadar bakılamazdım. Gücenme bana Sabahat, ben böyleyim işte, bilirsin.

SABAHAT

Gücenmedim. Kahve ister misiniz doktor?

DOKTOR

Teşekkür ederim, istemem. Madem ki, benim için bir zahmete katlanmayı göze aldınız, lâboratuvara telefon edin de raporun akıbetini sorun lütfen, olmaz mı? Numarasını vermiştim.

SABAHAT

Olur doktor. (Çıkar)

İKİNCİ MECLİS

(Leylâ, Doktor, Bedri)

(Leylâ bu mecliste uzunca konuşacaktır. Bu esnada ağır hasta olduğunu unutmamalıdır)

DOKTOR

Termometreyi alayım Leylâ Hanım. (Alır, bakar, çantasına koyar)

LEYLÂ

Ateş yüksek değil mi? Hadi saklamayın.

DOKTOR

Biraz var ama...

LEYLÂ

Ben hissediyorum tabii.

DOKTOR

Bunu normal karşılamak lazım. Şimdi de tansiyonunuza bakacağım. (Tansiyon âletini çıkararak bakar) Şu geceliğinizin kolunu iyice sıvayın lütfen. Hımmmm, tansiyon da dünkünden farklı değil.

LEYLÂ

Yani?

DOKTOR

Tansiyon yüksekliği pek fazla mâna ifade etmez.

Bünye vardır, şaşılacak kadar yüksek tansiyona kolaylıkla tahammül eder. Hadi bırakalım bu hastalık lâkırdılarını artık. Eskiden beri doktorunuzum, eksik olmayın beni yıllardır aile efradından saymak nezaketini gösteriyorsunuz. Buna dayanarak çok merak ettiğim bir hususu soracağım. Demin Sabahat hanımdan bahsederken hayatta birisinden sonra en sevdiğim insan dediniz. Kim bu birisi? Güzel bir kadınsınız, zenginisiniz, bugüne kadar niye evlenmediniz? Suali saygısızlık saymazsanız kısaca anlatın. Böylece kendinizi dinlemekten de kurtulursunuz.

LEYLÂ

Anlatayım. Fakat sözlerim uzun sürebilir. Siz bu iskemlenin üstünde rahatsız olursunuz. Kalkın da şu karşıdaki koltuğa yerleşin lütfen.

DOKTOR

Başüstüne

(Söyleneni yapar)

LEYLÂ

Ben de şöyle kalkıp oturmağa çalışayım. (Yatağında doğrulur, arkasına yastık koyar, oturur) Cigara içebilirsiniz doktor. Rahatsız oımam.

DOKTOR

Cigara mı, hasta odasında mı? Hayır, teşekkür ederim.

LEYLÂ

Hikâyem bir çok insanlar tarafından komik karşı-

lanabilir. Mamut nasıl nesli tükenmiş bir fil cinsiyse aşk da artık bugünün insanları arasında misli görül-meyen bir his nevi oldu.

DOKTOR

Biraz mubalâğa etmiyor musunuz?

LEYLÂ

Hadi canım siz de, söylediğimi bilirim ben. Dünya yüz yıl geç gelmişim. Yüz yıl evvelki romanların kadın kahramanlarından biri gibiyim. İşte bugünün insanına gülünç gelen bu kahraman, tâa çocukluğundan itibaren bir erkeği sevdi. Sorun bakalım, bu bir subay mıydı, bir doktor muydu, bir yazar mıydı? Hayır bir bektaşî şeyhiydi.

DOKTOR

Bir bektaşî şeyhi mi? Ne diyorsunuz?

LEYLÂ

Ama, bir bektaşî şeyhi ki kolejde okumuş. Ben de kolej mezunuyum. Ailelerimiz akraba oluyorlardı. Babası Üsküdar'daki Bektaşî Dergâhının şeyhiydi. Onu çok seven babam, çocukken ara sıra beni dergâha götürür, kendisi Tahir Baba ile konuşurken biz Bedri ile, evet ismi Bedri'ydi, dergâhın bahçesinde oynardık. Daha doğrusu oynamazdık, kavga ederdik, dövüştürdük. Ben çocukken çok dövüşkendim doktor. Mükemmel insan döverdim. Evet, onunla daima kavga ettim ama çok da sevdim onu. Uzatmayayım, günün birinde benim babam öldü. Tek varis bendim, zengin oldum. Tahir Baba da öldü ve Bedri dergâha şeyh oldu. Tahir

Baba, çok açık fikirli, âlim diyebileceğim bir adamdı. Oğlunu benim gibi kolejde okuttu ama aynı zamanda herşeyi öyle hazırladı ki, Bedri onun boş bıraktığı Reşadet postuna oturmaktan başka birşey yapamadı. Hülâsa birbirimizi kaybettik. Bedri benim için bir hayal olmuştu. Bir Bektaşî şeyhiyle evlenip tekkeye kapanamazdım. Ama başkasıyla da evlenmiyordum. Şimdi 1935 yılındayız değil mi? Bu hal 10 sene evveline, yani 1925 yılına kadar devam etti. Bu tarihte devlet âni bir kararla tekkeleri kapattı. Böylece tabii Üsküdar'daki dergâhın da sonu geldi. Ve günün birinde ben Bedri'yi sivil elbiseyle karşımda buldum. Sakal bıyığı da artık yok olmuştu. Bedri'yi böyle birdenbire karşımda görünce anladım ki onu ben ümitsiz de olsa aynı şiddetle seviyormuşum ve herşeye rağmen kendisini beklemek üzere evlenmemişim.

(Sol duvara bitişik olan karyolayla arka cephedeki duvar arasında kalan boş aralık içinden Bedri meydana çıkar. Bir kaç adım atar, durur. Bir projektör yüzünü aydınlatır. Karyolada oturmuş olan Leylâ ile koltuktaki doktor arasında mevcut mesafe ortasında onu rahatça görürüz. Bu görünüş bir hakikat olmadığı gibi bir hayal de değildir. Bunu doktorla konuşan Leylâ'nın, Bedri'ye değil, hiç olmazsa bir müddet doktora bakmasından anlarız. Bu görünüş sayesinde seyirciler 10 yıl evvelki sahneyi aynen yaşayacaklardır. Doktor bütün sahne devamınca yalnız Leylâ'ya bakacaktır. Leylâ kısa bir müddet doktora baktıktan sonra muhavere esnasında Bedri'ye bakmağa başlar. Bunu

yatak odasında bir süre olduğu yerde kalan. bunu müteakip dolaşmağa başlayan Bedri'yi gözleriyle ve vücut hareketleriyle takip etmesinden anlarız.)

LEYLÂ

Tabii şaşırmıştım. Hattâ belki biraz da ürkmüş-tüm. Titriyordum. «Bedri Baba, sizsiniz ha, burada karşımda» diye kekeledim. Güldü.

BEDRÎ

Evet benim Leylâ. Ben, şaşma. Senin çocukluk arkadaşın Bedri.

LEYLÂ

Yaaa işte böyle cevap verdi Doktor. «Baba Erenler, sakalınıza ne olmuş, ya şeyh kıyafeti?» diye sordum. Sorulacak, ilk sorulacak şey belki bu değildi ama aptallaşmıştım, dedim ya. Omuziarını silkti. Büyük bir rahatlık içindeydi. Hiç de müteessir görünmüyordu. Yine gülererek karşılık verdi.

BEDRÎ

Herşey bitti, dergâh kapandı, ne mürşitlik, ne post, ne meydan, ne muhibler kaldı. Vallahi bir bakıma isabet oldu. Ben de rolüm bittiği için soyundum. Herkesin kıyafeti gibi bir kıyafetle herkesin içine girdim. Artık Baba deme bana. Ben sadece Bedri'yim. Senin çocukluk arkadaşın Bedri'yim. Yoksa benzetemiyor musun beni ona? Çok mu değişmişim? Hayır hayır değişmedim. Vakıa artık senden dayak yemeyecek kadar büyüdüm ama...

LEYLÂ

(Sesle gülerek) Güldüm... «O belli olmaz!» dedim. Bedri ciddileşti. .

BEDRÎ

Aslına bakarsan benim mürşitliğim daima kopyacılıktan, taklitçilikten ibaret kaldı. Babam mezarında rahat yatsın diye şeyh oldum. Hakikatta benim şeyhliğime hiçbir zaman yürekten inanmadın. Mürşid olmak arzusu bende yoktu. Hattâ o ilim, o bilgi de mevcut değildi. Bektaşî şeyhliğine varıncaya kadar olmayı arzu ettiğim pek çok şey vardı ama işte olmuştum.

LEYLÂ

Peki, n'olacak şimdi?

BEDRÎ

Vallahi galiba başım biraz belâda. Ben kolejle dergâhtan başka bir yeri bilmiyorum. Hayatı ve insanları tanımıyorum. Ama canım zararı yok. Altından kalkarım elbet. Pirim beni korur.

LEYLÂ

Ne yapmayı düşünüyorsunuz?

BEDRÎ

Ne yapmayı düşünüyorsun de. Tıpkı çocukluğumuzda olduğu gibi.

LEYLÂ

Olur. Paran, malın mülkün var mı?

BEDRİ

Babadan kalma biraz vardı, hepsini dağıttım. Hemen hemen meteliksizim.

LEYLÂ

Bedri, gel evlenelim.

BEDRİ

Evlenmek mi? Benimle mi? Böylece herşey yoluna girer değil mi? Çok iyisin sen. Teşekkür ederim.

LEYLÂ

Ben zenginim. Hiç bir şeye ihtiyacımız olmayacak. Hayata yavaş yavaş intibak edersin. Yoksa ezerler seni.

BEDRİ

Tembelimdir, param olursa yan gelip yatarım.

LEYLÂ

Yatmazsın, ben bırakmam.

BEDRİ

Kadınlarda bizim sahip olamadığımız bir seziş gücü vardır. Herhalde benim tâa çocukluk günlerimden beri seni sevdiğimi biliyorsun. Ama teklifini kabul etmem mümkün değil.

LEYLÂ

Neden Bedri, neden? Yapına...

BEDRİ

Zengin olman işi bozuyor. Olacak şey değil.

LEYLÂ

Benim param senin paran, hepsini herşeyi sana vereceğim.

BEDRİ

Şeyhlik rolünü istemeyerek yaptım, ama şimdi senin teklif ettiğin rolü korkarım, hiç oynayamam.

LEYLÂ

Oynayacaksın, ben öyle istiyorum.

BEDRİ

İmkânsız. Karısının parasıyla geçinen adam... İnsanı iğrendiren bir şey bu. Her aktör her rolü yapamaz.

LEYLÂ

Niçin böyle düşünüyorsun Allah'ın belâsı. Şimdi sana bir vurursam...

BEDRİ

(Güler) Çocukken de böyle söyledin değil mi? Beni bir köşeye sıkıştırır, bir bu yanağıma, bir ötekine iki şamar yapıştırmakla işe başlardın.

LEYLÂ

Ahh bugün de yapabilsem. Şimdi öyle istiyorum ki...

BEDRİ

Nafile, mesut olamayız Leylâ... Hakikî sevgide el-

bette saygı da vardır. Sen bana saygı duymağa devam etsen bile ben kendime olan saygımı kaybederim ve sonu kötü olur. Ben, karımı, sevgisini bana verecek, fakat herşeyini benim vereceğim bir insan olarak düşünürüm. Karımın başım üstünde yeri olacak ama evimin efendisi ben olacağım.

LEYLÂ

Yeniçeri seni.

BEDRÎ

Yeniçeriler de Bektaşî idi.

LEYLÂ

Peki sonra? Sonra ne olacak? Bana hep beni kızdırmak için yapıyormuşsun gibi geliyor bunları.

BEDRÎ

Hayır. Bak, plânım şu: Hayata atılacağım, birşeyler olmağa bakacağım. Biraz para biriktireceğim ve sonra senin karşına çıkacağım, «İşte şimdi evlenelim» diyeceğim.

LEYLÂ

Burun için vakit çok geç değil mi?

BEDRÎ

Seneler çabuk geçer, merak etme. Belki o kadar uzun da sürmez. İkimiz de henüz ihtiyarlamış değiliz.

LEYLÂ

Benim tahammülüm yok.

BEDRİ

Saadetin hakikisine mutlaka hatırı sayılır bir bedel ödemek lâzımdır Leylâ...

LEYLÂ

Lâf ebesi sen de... Bekleyemem o kadar ben. Zaten bekleye bekleye helâk oldum. Bedri, seni ilk gördüğüm günden beri ben de o kadar seviyorum ki, para filân vız geliyor.

BEDRİ

Tamam. Eğer sen de beni seviyorsan bekleyeceksin.

(Bedri geldiği köşeye döner, projektör söner)

LEYLÂ

(Doktora) İşte bunları söyledi ve çekildi gitti doktor. On senedir bekliyorum, halâ gelecek. Hayır gelmeyecek artık. Gelse de neye yarar? İş işten geçti. Ölüyorum ben. Bizim birleşmemiz öyle sanıyorum ki, ancak mahşer günü kabil olacak. Hikâyem, işte bu kadar.

DOKTOR

Tuhaf bir adammış doğrusu. Bir şövalye, bir derebeyi. Böylesi bugün bulunmaz. Peki geçen 10 yıl zarfında ondan hiçbir habe alamadınız mı?..

LEYLÂ

İlk senelerde aldım. Mektup yazıyordu. Sonra sonra bunların da arkası kesildi.

DOKTOR

Ne vardı mektuplarda?

LEYLÂ

Bir sürü başarısızlıkların, aldatılmaların ve sonra doğan yeni ümitlerin hikâyeleri. Bir çocuk kadar saf. Hayatı ve insanları tanımıyor. Mütemadiyen yumruk üstüne yumruk yiyor. Kendisine söylemiştim böyle olacağını.

DOKTOR

İyi ama, bu kadar azimli insan mutlaka muvaffak olacaktır. Mücadeleyi öğrenir, meraklanmayın, demek ahçınız olacak o sakallı ihtiyar Bedri Beyin şeyh olduğu günlerin hatırası.

LEYLÂ

Dergâhın da ahçısıymış o. Bedri gidişinden sonra yazdığı ilk mektupta kendisini buldurup himaye etmemi istemişti. «Yarı meczup, yarı şair bir zavallı adamdır. Ben kendisini pek severim. Bakmazsan kor-karım ziyan olur» diyordu.

ÜÇÜNCÜ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Derviş Uzleti, sonra Sabahat)

(Derviş Uzleti girer. Çok içmiş olduğu bellidir. Sendeleyerek birkaç adım atar, sonra durur)

UZLETİ

(Elini kalbine götürerek) Bacı huuu...

LEYLÂ

Uzleti sen misin? Şimdi biz de senden konuşuyorduk.

UZLETİ

Eyvallah.

LEYLÂ

Gel, yaklaş biraz. (Uzleti ağır aksak ilerler) Doktor, söylemiştim size, Uzleti, vaktiyle dergâhın ahçısı olan babaydı. Şimdi de bize yemek yapıyor.

UZLETİ

(Doktora bakarak ve elini kalbine götürerek) Huuu...

LEYLÂ

Yine çok dem almışsın Uzleti.

UZLETİ

Doğrusun bacı.

LEYLÂ

Bu kadar dem sana zarar vermesin.

UZLETİ

(Omuzlarını silkerek)

Gâh giderim Medreseye, ders okurum hak için
 Gâh giderim meyhaneye, dem çekerim, kime ne
 Gâh çıkarım gökyüzüne, seyrederim âlemi
 Gâh inerim yeryüzüne, seyreder âlem beni.

LEYLÂ

Anladık, anladık, karıştığımız yok. Sana olan muhabbetimizden söyledik. Neye geldin buraya?

UZLETİ

Bacı, biraz lokma etsen iyi olur. Söz dinle, güzel şeyler pişirdim sana. Dün de birşey yemedin. Acından öleceksin.

LEYLÂ

Hastayım ben Uzleti, çok hasta. Bak doktor izin vermiyor.

UZLETİ

Doktor dergâh ehli midir?

DOKTOR

Ne demek istiyor?

LEYLÂ

Yani Bektaşî midir diye soruyor. Yok, değildir Uzleti.

UZLETİ

O halde benim pişirdiğim yemeklerin hastaya dokunmayacağını bilmez.

LEYLÂ

Su bile yasak Uzleti.

UZLETİ

Ya dem?

DOKTOR

Yani rakı mı? Baba, deli misin sen?

UZLETİ

(Elini kalbine götürerek) Eyvallah. Ama erenler, beni dinle, dem başkadır, hayat verir.

DOKTOR

Bu hastayı öldürür.

UZLETİ

Deme... Yooo geri aldım sözümü. Sakın ölme sen bacı. Senin bir nefes fazla almana bütün Uzleti'ler kurban olsun. Sensiz naporız biz?

LEYLÂ

Bırak bu ölüm lâkırdısını.

UZLETİ

Pirim hakkı için doğru dedin. Dur bakayım, sana Nesimî'den bir şiir okusam hoşlanır mısın? 300 sene evvel yazılmış.

LEYLÂ

(Doktora) Uzleti, bütün Bektaşî edebiyatını yut-

muştur. Üstelik kendi de nefesler ve şiirler yazar. (Uzleti'ye) Oku...

UZLETİ

Eyvallah...

Dedim, ne gülersin, dedi nazımdır
 Dedim kaşın mıdır, dedi gözümdür
 Dedim ay mı doğdu, dedi yüzümdür
 Dedim ver öpeyim, söyledi yok yok
 Dedim aydınlık var, dedi alnımda
 Dedim günahım çok, dedi gönlümde
 Dedim mektap nedir, dedi koynumda
 Dedim ki göreyim, söyledi yok yok...

DOKTOR

Çok güzel Baba, bravo.

UZLETİ

Erenler, başka bir zaman da Yunus'tan okurum sana. O da dergâh ehlidir haaa...

DOKTOR

Hay hay, inşallah...

UZLETİ

Madem ki okuduklarımı beğendin Erenler, şu halde izin ver de Bacı'ya bir tas çorba içireyim.

DOKTOR

Olmaz Baba, katiyyen olmaz.

LEYLÂ

Hadi git 'Uzleti, yorulдум.

UZLETİ

(Elini kalbine götürerek) Eyvallah. (Çıkar)

DOKTOR

(Saatine bakar. Sonra arka cephedeki rakkaslı saatle onu kontrola kalkışır. Gülümser)

Tuhaf değil mi Leylâ hanım, bir odada saat oldu mu, işlesin, işlemesin insanın gözü ikide bir ona takılıyor. Saatin işlemediğini katî şekilde bilse bile bu böyle oluyor. Sizin bu rakkaslı saat herhalde antika bir şey olsa gerek.

LEYLÂ

Evet doktor, antikadır. Sabahatin o, ona verdim. Takriben 400 senelik. İnandırılması güç bir de hikâyesi var. Saati yapan Holândalı bir saatçi imiş. Taparcasına sevdiği genç karısı için imal etmiş bunu. Fakat kadın saatin evine geldiği gece anlaşılmaz bir hastalıktan ölüvermiş. Arkasından saatçi de intihar etmiş. Ve saat elden ele dolaşmaya başlayarak belki bir asır sonra memleketimize gelmiş. Nihayet Büyük Babam tarafından bu konak için satın alınmış. Ben işlediğini hiç görmedim. Fakat Büyük Babamın hatırası diye kimse ona el sürmeye kalkmadı. Hikâyenin inanılmaz tarafına gelince o da şu: Bu işlemeyen saat eğer bulunduğu evde bir aşk faciası olursa kendi kendine bir müddet çalışıyor, bir defa çalışıyor ve sonra yine duruyormuş.

DOKTOR

Saçma. Böyle şey olmaz.

LEYLÂ

Ben de öyle düşünüyorum amma sizin gibi kesti-rip atamıyorum. Benim kendisine yetişmediğim bir teyzem varmış ki veremden ölmüş. Kâniye teyze. Ailenin onu sevdiği adama vermemesi bu illete tutulmasına sebep olmuş. Zavallılığın son nefesini verdiği gece konakta bulunanlar saatin kısa bir müddet işlediğini, on ikiyi çaldıktan sonra yine durduğunu yeminle temin ediyorlar.

DOKTOR

Garip şey... Garip şey...

(Kısa bir müddet ikisi de susarlar. Doğrulmuş olan Leylâ tekrar yatar ve dalmış görünür. Sabahat girer.)

DÖRDÜNCÜ MECLİS

(Leylâ, Doktor, Sabahat)

SABAHAT

Doktor, rapor geldi.

DOKTOR

Yavaş konuşun lütfen (Odanın yatağa en uzak köşesine giderek) Şöyle gelin. Daldı galiba. Yorduk onu. (Sabahat gider)

SABAHAT

(Kısık sesle) Şimdi getirdiler, iyi değil sanırım...
(Verir)

DOKTOR

(Kısık sesle) Hımmm... hakkınız var.

SABAHAT

Nasıl buldunuz bugün Leylâ'yı?..

DOKTOR

Vallahî pek beğenmedim, ateş yüksek, tansiyon da öyle... Üstelik hasta nefes darlığından şikâyet ediyor. Size dün kalbini iyi bulmadığımı söylemiştim. Kan değiştirdik ama fayda etmedi.

SABAHAT

Yani doktor, daha mı fena?

DOKTOR

Daha fena da diyemem. İlâçlara devam olunacak. Yine sabah, öğle, akşam birer ekşi elma. Başka birşey yok. Su yine kat'i surette yasak.

SABAHAT

Ama doktor, saatten saate eriyor.

DOKTOR

Çaresiz.

SABAHAT

Ne mel'un hastalıkmiş bu nefrit. Yenemeyecek mi doktor?

DOKTOR

Göreceğiz, bekleyelim. Metin olmak lâzım.

SABAHAT

Hiihhhh, yapmayın, seyirci mi kalacağız (Ağlama-ğa başlar)

DOKTOR

Ağlamayın, ancak soğukkanlılığınızı muhafaza edebilirsiniz ona faydalı olursunuz.

SABAHAT

Bunu söylemek kolay.

DOKTOR

Keşke kendisini hastaneye kaldırsaydık. Ama siz de biliyorsunuz, ilk söylediğim gün, öylesine şiddetle reddetti ki, bir daha ağzımı açamadım. Bakın Sabahat hanım, aklıma gelmişken söyleyeyim. Bu nefes darlığı artabilir. Hasta fazla zorluk çeker. Beni de ararsınız, bir hastaya falan gitmişimdir, bulamazsınız. Şimdi yazıp vereceğim adreste oksijen çadırı daima hazır bulundurulur, gece ve gündüz. Haber verirsiniz, gelirler monte ederler. Size hiçbir zahmeti olmaz.

SABAHAT

Ne diyorsunuz, oksijen çadırı mı?
(Yeniden boşanır)

DOKTOR

(Bir reçete kâğıdına söylediği adresi yazıp verir)
Ne oldu gene? Oksijen çadırı demek hasta mutlaka kaybedildi demek değildir. Lütfen kendinize gelin. Hadi ben gidiyorum. Yarın sabah yine geleceğim. Cesaret. Allahaısmarladık.

SABAHAT

Güle güle doktor.

BEŞİNCİ MECLİS

(Leylâ, Sabahat, Hizmetçi)

LEYLÂ

Doktor gitti mi?

SABAHAT

Ayy sen uyanık mıydın?

LEYLÂ

Evet.

SABAHAT

Demek bütün konuştuklarımızı duydun?

LEYLÂ

Duydum.

SABAHAT

Ama... Ama doktor fena bir şey söylemedi ki...

LEYLÂ

Nasıl söylemedi? Fakat umurumda değil. Sen de üzülme. Metin ol biraz.

SABAHAT

Doktor ümit yok demedi, bilâkis...

LEYLÂ

Zaten insan sonunun yaklaştığını kendisi hissediyor Sabahat. Ben daha fazla yaşamak da istemiyorum. Hadi ağlaşmayı bırakalım da işlerimize bakalım. Darülâceze ve Darüşşafakaya ait bağışların formalitesi tamam değil mi?

SABAHAT

Tamam, herşey onların oldu.

LEYLÂ

Benim çağır dediklerimi de çağırmış mıydın? Sana söylüyorum, geldiler mi?

SABAHAT

Çağırılmıştım, gelmeğe başladılar.

LEYLÂ

Kimler geldi?

SABAHAT

Yalnız Şefkâti Bey geldi ama, daha vakit erken. Ötekiler de geleceklerdir.

LEYLÂ

Çağır şu hizmetçiyi de getirsin bakalım buraya.

(Sabahat zile basar.)

HİZMETÇİ

(Girerek) Buyurun efendim!

SABAHAT

Kızım, misafir salonunda bekleyen bir bey var.

HİZMETÇİ

Evet efendim.

SABAHAT

Onu al getir buraya.

HİZMETÇİ

Başüstüne. (Çıkar)

LEYLÂ

İnsan dünyaya kendi rızası ve isteğiyle gelmediği gibi akrabalarını, yakınlarını seçmek hakkı da tanınmıyor. Göreceksin benimkiler biraz garip insanlardır. Bunlar gerçi bana hala, teyze, yenge falan derler ama akrabalıkları miras hukukunda adı geçenler kadar yakın değildir. Şimdi içeri girecek olan Şefkati'ye, Müsamereci Şefkati Bey derler. Hukukun üçüncü sınıfına kadar okumuştur. Yani cahil değildir. Yardım et de kalkıp şu koltuğa oturayım Sabahat. Dizlerime lütfen battaniyeyi veriver.

SABAHAT

Yorulacaksın ama...

LEYLÂ

Hayır hayır, yatmaktan bıktım.

(İstediğini beraberce yaparlar)

ALTINCI MECLİS

(Leylâ, Sabahat, Şefkati)

ŞEFKATİ

(Girerek). Halacığım, sevgili halacığım, emrinizi alır almaz koşup geldim.

LEYLÂ

Hoşgeldin Şefkati otur.

ŞEFKATİ

Ne o rahatsız mısınız? Herhalde ufak bir soğuk-algınlığı filân olacak, geçer geçer... Ben de zaten sizi ziyarete hazırlanıyordum. Davetiniz tam zamanında oldu. Çoktan beri gelemiyordum, kusurum büyük, bağışlayın. İşlerin çokluğu...

LEYLÂ

Bana niçin gelecektin?

ŞEFKATİ

Ben mi? Emin olun sırf hatırlınızı sormak için. Ben sizi çok severim halacığım, bilirsiniz, özlemiştim.

LEYLÂ

İyi, başka?

ŞEFKATİ

Şey halacığım, bir büyük müsamere tertip ettim. Fakirleri sevindirme derneği yararına. Fakirler, o zavallılar... Bir cemiyet, ancak darda kalmış fertlerine elini uzattığı nispette kalkınır, güçlenir, kıymet ve ehemmiyet kazanır. O kimsesizleri, o açları, o yoksulları, o sefalet içinde ölüme mahkûm bahtsızları düşünmeliyiz halacığım.

LEYLÂ

Kısa kes Şefkati. Ezberledim bunları artık. Demek yine bir müsamere tertip ettin.

ŞEFKATİ

Evet halacığım, bir büyük müsamere, hasılat tamamen derneğin olacak. Vereceğiniz beş on kuruşla bir yetimin, bir öksüzün, biçare bir dulun, elden ayaktan düşmüş bir ihtiyarın kursağına sıcak yemek girecek. Onlar dilenmezler halacığım, açlıktan ölür, fakat dilenmezler.

LEYLÂ

Epey bilet sattınız mı?

ŞEFKATİ

Evet halacığım. İyi insanlar daha tamamen ortadan kalkmamış.

LEYLÂ

Herhalde bana da bilet getirdin.

ŞEFKATİ

Evet halacığım. İyi bildiniz. 4-5 tanecik.

LEYLÂ

Getirdiğin biletleri alacağım ve arkadaşlarımı yanıma toplayarak benim gibi bilet alanlarla birlikte tayin edilen günde, şu veya bu tiyatroya gideceğiz. Neticede onlarla beraber göreceğiz ki, kapı duvar. Bize, hayır diyecekler, burada müsamere falan yok, sizi dolandırmışlar.

ŞEFKATİ

İyi ama halacığım, çok acele, çok sert hüküm veriyorsunuz.

LEYLÂ

Sabahat, işte Şefkati böyledir. Çeyrek asırdan beri, ne çeyrek asırı daha çok evvelinden beri daima müsamere tertip eder. Bunların hepsi de fakirler, dullar, sakatlar, körler, çocuk ıslâh yurtları falan yararınadır. İlânlar bastırılır, dâvetiyeler satılır, fakat bu müsamere hiçbir zaman verilmez. Müsamere günü Şefkati meydandan sır olur.

ŞEFKATİ

Hala hala günahıma giriyorsunuz.

LEYLÂ

Bana bak Şefkati, ben senden bilet almamağa ye-

minliyim. Ama arkadaşım Sabahat belki alır. Sahi sen onu ilk defa görüyorsun değil mi?

ŞEFKATİ

Evet halacığım, ilk defa görüyorum ama belli ki, pek âlicenap, pek merhametli, pek yardımsever bir hanımefendi. Bir siyanet meleği olduklarını derhal anladım.

LEYLÂ

Eyvah Sabahat, yandın, Şefkati seni gözüne kestirdi.

ŞEFKATİ

Biz hepimiz, bütün cemiyet onun gibi insanlar sayesinde ayakta duruyoruz.

LEYLÂ

İşte bizim Şefkati beyimiz böyle bir Şefkati beydir Sabahat. Hadi Şefkati sen şimdi git de demin oturduğun salonda diğer çağırıldıklarımın gelmelerini bekle.

ŞEFKATİ

Kimler bunlar halacığım?

LEYLÂ

Akrabalar, ahbablar, bildikler... Bekle bekle, neticeden memnun kalacaksın.

ŞEFKATİ

Peki halacığım.

(Çıkar)

YEDİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, hizmetçi, Kumarbaz Halit, Sıska Nuri ve karısı Emine)

HİZMETÇİ

(Girerek) Çağırdıklarınızdan üçü daha geldi efendim.

LEYLÂ

Getir buraya, kimlermiş bakalım.

HİZMETÇİ

Başüstüne.

(Hizmetçi çıkar, Halit, Nuri, Emine girerler, Hizmetçi de kendilerini takip eder)

LEYLÂ

Gelin bakalım, gelin, yaklaşın.

HALİT

Yengeciğim, nasılsınız? Hizmetçiden hasta olduğunuzu duyduk, çok üzüldük. Geçmişler olsun.

NURİ

Geçmiş olsun ablacığım, birşeyin yok be yahu... Valahi çok sevindim. Biraz naz yapıyorsun galiba.

EMİNE

Geçmiş olsun hanımefendiciğim.

LEYLÂ

(Sabahat'a) Bu zat akrabamdan Halit bey. Kumarbaz Halit diye meşhurdur. Öyle değil mi Halit?

HALİT

Öyle derler yenge.

LEYLÂ

Bunlar da sütninemin çocuğu Nuri ile karısı Emine. Emine benim elimde büyüdü, uzun müddet yanımda çalıştı, sonra Nuri'yle evlenerek buradan ayrıldı. Nuri, Sıska Nuri diye anılır. Obur Nuri diyenler de vardır. Haaa çocuklar, bu gördüğünüz hanım da arkadaşım Sabahat.

HALİT

Müşerref oldum efendim.

NURİ

Ben de oldum.

EMİNE

Hürmetler ederim hanımefendi.

LEYLÂ

Oturun çocuklar (Otururlar) Sabahat, Halit şöyle böyle değil, müthiş bir kumarbazdır. Ona kumar hastası dersek daha doğru olur. Yanlış mı söyledim Halit

HALİT

Hayır, Allahın bildiğini kuldan ne saklamalı? Ama kimseye zararım yoktur.

LEYLÂ

Bu söylediğin doğru olabilir. Evet, görünüşte onun zararı kendisinedir. Bugüne gelinceye kadar kumar masalarında bir servet batırdı.

HALİT

Maalesef doğru. Ama artık oynamasını öğrendim... Şimdi o batırdığım serveti çıkarmaya uğraşıyorum. Bakın, havaya bakın. (Hepsi bakarlar) Bir sinek, koca bir sinek uçuyor, uçuyor uçuyor.

NURİ

Ben göremiyorum. Nerede nerede?

HALİT

İşte avizeye kondu. Yengeciğim bu sinek şimdi oradan tekrar havalanacak. Eğer sizin tarafa konarsa, yani yatağa, cibinliğe veya duvara, ben size 10 lira vereceğim. Eğer bizim tarafa konarsa 10 liranızı alacağım. İşte havalandı. Bakın bu tarafa geçti. Hayır geri dönüyor. Tekrar karşı tarafta. (Herkesin başı havadadır. Başlar hep birlikte hareket ederler) Uçuyor, uçuyor, uçuyor...

NURİ

Yuhh be, ben tekrar kaybettim.

HALİT

İyi ama noluyorsunuz yahu, boyunlarınız kopacak. Ömrünüzde hiç sinek görmediniz mi? Herkes heyecanda, işte buna kumar heyecanı derler, adamı sürükler götürür. Sürüklenmemek insanın elinde değildir.

LEYLÂ

Sabahat, işte bizim Halit'imiz de bu...

SABAHAT

Anladım.

(Hizmetçi çıkar)

LEYLÂ

Sıska veya obur Nuri'ye gelince, onun sıskalığına bakma sen, bir kuzu budunu bir oturuşta yediğini gözlerimle gördüm.

NURİ

Bana bak abla, bana obur demeleri haksızlık. Dinim hakkı için söylüyorum, açıkça haksızlık. Evet, ben bulunca çok yerim ama bu oburluktan değil, yarın yiyecek bulup bulamayacağımı bilmediğimden. Eğer bilsem katiyen yemem.

SABAHAT

Necidir Nuri bey, ne iş yapar?

NURİ

Ne iş yapmaz ki, ama yine de muntazaman karnını

doyuramaz. Dam aktarırım, badana, yağlı boya yaparım. Biraz marangozluk elimden gelir. Musluk tamir ederim. Soba kurarım. Balıkçılıktan anlarım. Balıkçılığım bilgice fazla ileri değildir ama çok işime yarar. Çünkü bütün öteki işler bazan para kazandırır, bazan da 15 gün geçer hiç kimse iş vermez. İşte o zaman balıkçılık imdadıma yetişir. Gider, biraz balık tutar, çoluk çocuğun karnını doyururum. Kendim aç kalırım, ama onları aç bırakmam. Öyle değil mi Emine?

EMİNE

İnkâr etsem iki elim yanıma gelir. Aç bırakmaz bizi.

LEYLÂ

Çocuklar, hadi şimdi dışarı çıkın. Hizmetçiye nereden bekleyeceğiz diye sorun, sizi salona götürsün. Biraz sonra tekrar çağıracağım. Hoş salonun yerini Emine de bilir ya...

HALİT

Niçin gideceğiz yenge?

LEYLÂ

Anlayacaksınız, sabırlı olun.

HALİT

Başüstüne yengeciğim, salonda kâğıt var mı?

SABAHAT

Ne kâğıdı?

HALİT

Kumarbaz Halit ne kâğıdı ister? İstida değil herhalde!...

SABAHAT

Haaa, oyun kâğıdı, bilmem.

LEYLÂ

Var var...

HALİT

İşte bu iyi.

NURİ

Hadi çıkalım.

(Üçü birden çıkarlar)

SEKİZİNCİ MECLİS

(Leylâ, Sabahat, Hizmetçi, Ahsen ve Dilruba)

LEYLÂ

(Yatağa uzanarak) Offf yorulдум...

SABAHAT

Biraz dinlen Leylâ. Bu resmigeçide pekalâ yarım saat ara verebilirsin.

LEYLÂ

Hayır, istiyorum ki, biran evvel bitsin. Yarım saat

sonra nasıl olacağımı bilmiyorum. Nefes alamıyorum, rahat nefes alamıyorum.

SABAHAT

(Zile basar, içeri giren hizmetçiye) Kızım başka gelen var mı?

HİZMETÇİ

Bir hanımla bir bey var efendim, ayrı ayrı geldiler.

LEYLÂ

Ahsen'le Dilruba olacak.

SABAHAT

Bütün çağırdıklarımız böylece tamam oluyor.

LEYLÂ

(Hizmetçiye) Çağır gelsinler. (Hizmetçi çıkar) Dilruba İstanbul sosyetesinin çok iyi tanıdığı bir simadır Sabahat. Şimdiye kadar sanırım altı defa evlendi. Bugün neyle geçinir bilmem. Delişmen ve züppe birşeydir. Bütün meşhurlarla tanışmak, dost olmak sevdasındadır. Evinde çaylar tertipler, bunları oraya toplar. Daha doğrusu toplamağa çalışır. Krallarını daima değiştiren bir Pompadour'dur. Soğuk, haris, kurnaz, az çok tahsilli. Ahsen'e gelince, zengin, pinti, içinden pazarlıklı bir adamdır. Beyoğlu'nda bir gece kulübü işletir. Başlıca merakı antika eşya toplamaktır. Bunları asır asır, devir devir tasnif eder. Ve evinde ayrı odalara koyar. İşte çağırdığım akrabalarım bunlar Sabahat. Nasıl buldun?

SABAHAT

Ayrı ayrı hepsi çok enteresan tipler.
(Ahsen ve Dîlruba girerler)

DÎLRUBA

Teyzeciğim, ne o hasta mısın? Vah vah canım. Bilsen ne kadar üzüldüm. Teyzen çağırıyor dediler, terzide provam vardı, onu bile bıraktım koştum. Hastalığından haberim yoktu tabii. Ben de seni çok mühim bir toplantıya çağırmağa hazırlanıyordum. Onun için gelecektim, fakat bugün değil.

AHSEN

Geçmiş olsun efendim.

LEYLÂ

Buyurun, ikiniz de hoş geldiniz, oturun.

DÎLRUBA

Evimde bir çay tertitledim, fevkalâde bir şey olacak. İstanbul'un bütün meşhur simaları gelecek. Şairler, romancılar, profesörler, diplomatlar, doktorlar... Geçen seferki çay da çok güzel olmuştu. Teyze, öyle şeyler konuşuldu ki, inan bana adeta bir akademi toplantısıydı. Yaaa, benim salonum böyledir işte... Nasıl gelebilecek misin çayıma? Daha 10 gün var. O zamana kadar 40 defa kalkarsın. Sen, gelemeyen söyle de hiç olmazsa Ahsen bey gelsin.

AHSEN

Ben meşhur adam değilim efendim.

DİLRUBA

Ama duyduğuma göre yine de sanatla alâkalı bir tarafınız var. Antika eşya koleksiyoncusu imişsiniz. Ahh keşke bütün gelenler sizin gibi olsalar. Gelirseniz çok çok sevinirdim. Sizi mutlaka bekleyeceğim. Salonumu şerefendirirsiniz. Söz veriyorsunuz değil mi?

AHSEN

Gelmem.

DİLRUBA

Yaa, siz bilirsiniz, affedin.

AHSEN

(Leylâ'ya) Hastalığınız nedir efendim?

SABAHAT

Had nefrit.

LEYLÂ

Hadi Sabahat, zahmet olacak sana, içerdekileri çağır da şu işi bitirelim.

SABAHAT

Peki, şimdi.

(Çıkar)

AHSEN

Ne işi, mesele nedir?

LEYLÂ

Şimdi öğreneceksin Ahsen.

DOKUZUNCU MECLİS

(Leylâ, Ahsen, Dilruba, Halit, Şefkati, Emine, sonra Sabahat ve sonra Nuri ile Uzleti)

(Şefkati, Halit, Emine girerler, içlerinde yal-Nuri yoktur, arkalarından Sabahat girer)

ŞEFKATİ

İşte geldik.

HALİT

İçerde sıkıntıdan patlayacaktım. Kimse kâğıt oynamaya yanaşmıyor.

LEYLÂ

Nuri yok mu, nerede?

EMİNE

Mutbağa gitti, karnı çok açmış hanımcığım. Bilirsiniz, o daima açtır.

LEYLÂ

Ahh bu, Nuri. Herkes otursun bir yere. Oturun ve beni dinleyin.

(İçerdekilerin hepsi otururlar, Dilruba Ahsen'in yanına düşmek için bir başkasının oturmaya hazırlandığı yeri kapar)

LEYLÂ

Bu toplantı hoş bir toplantı değil çocuklar, hiç olmazsa benim için değil. Ama umursamıyorum. Mademki doğdum, elbette öleceğim. Ha 10 gün evvel, ha 10 gün sonra. Bunu tabii karşılıyorum. Mesele kısaca şu: Doktorum hayatımdan ümidini kesti. Ben de son saatlarımı yaşadığımı hissediyorum. Onun için istedim ki sizleri, yani akrabalarımı ve eski adamlarımı son bir defa göreyim.

DİLRUBA

Bunlar nasıl sözler teyze? Aaaa yooo, böyle konuşmana izin vermeyiz. Bizi korkutmaya hakkın yok.

ŞEFKATİ

Hala, hala, ağzından çıkanları kulağın duyuyor mu? Ölüm nerede, sen nerede? Allah o günü bize göstermesin.

HALİT

Yenge 100 lira bahse girerim ki, sen daha uzun seneler yaşayacaksın. Nereden çıkardın bu ölüm lâkırdısını? Ölmek o kadar kolay değil.

EMİNE

Allah o derece zalim değildir. Seni bizim başımızdan almaz hanımcığım.

AHSEN

Lüzumsuz bir vehim bence de bu sizinkisi... Ölüm halindeki bir insana hiç benzemiyorsunuz.

LEYLÂ

Fazla hassasiyeti lüzum yok. Soğukkanlı olunuz... Benim gibi. Ölümün yaklaştığını anlayınca istedim ki, Darüşşafakayla Darülacezeye bağışladığım servetimin dışında kalan bazı mülk ve mallarımı yakınlarım arasında taksim edeyim.

HALİT

Allah bize bunlardan hayır görmeyi nasip etmesin.

ŞEFKATİ

Ben kendi nefsiime hiçbir şey kabul etmem, ama hiçbir şey. Kati konuşuyorum.

DİL RUBA

Teyze, bizleri fazla üzüyorsun, senden birşey isteyen, bir şey bekleyen var mı? Ne münasebet.

AHSEN

Biraz fazla acele etmiyor musunuz efendim?

EMİNE

Hanımcığım, hanımcığım yapma...

DİL RUBA

Offf bunaldım, açın şu pencereleri, fena oluyorum. Şimdi ağlayacağım. Bu aile seninle kaimdir yenge, sen gidersin hepimiz dağılırız. Yalvarırım vazgeç böyle konuşmaktan.

HALİT

Allah bizim ömrümüzden alsın, sana versin.

ŞEFKATİ

Ben artık burada bir dakika fazla duramam. Bilsydim hiç gelmezdim. Gideceğim, gidiyorum.

LEYLÂ

Otur oturduğun yerde.

ŞEFKATİ

Ama, bırak bu ölüm lâkırdılarını hala. Kalbimizle hislerimizle böylesine oynama.

LEYLÂ

Şimdi sizlere neler kalacağını söyleyeceğim. Ama tabii bunlara ölümüm anında sahip olacaksınız. Ölümüm yakın, çok yakın. Gözlerimi yumduğum dakikada arkadaşım Sabahat sizlere bıraktıklarımı bir bir dağıtacak.

HALİT

(Etrafındakilere) Bakın yahu, hâlâ aynı tarzda konuşmakta devam ediyor. Ne inatçı kadın.

LEYLÂ

Dilruba, sana mücevherlerimi bırakıyorum.

DİLRUBA

İstemem, istemem, alamam...

LEYLÂ

Şefkati, sana bu konağı. Bütün muamele hazır. San-ki satmışım gibi yapıldı. Vekilimle beraber tapuya gidip bir imza vereceksin.

ŞEFKATİ

Kabul etmem. Vallahi kabul etmem.

LEYLÂ

Ahsen, sana da bütün eşyaları. Rakkaslı saat müstesna.

AHSEN

Lüzumsuz bu sözler, lüzumsuz.

(Ahsen böyle söyler, fakat aynı zamanda bir eliyle oturduğu kanapenin kumaşını okşar, diğer eşyalara bakar)

LEYLÂ

Halit, sen paradan başka şeye kıymet vermezsin, bir çek yazdım. Sabahat'ta, sana verecek.

HALİT

Metelik alanın Allah cezasını versin. Bin lira bahse girerim ki, on parasına el sürmeyeceğim.

LEYLÂ

Emine, kocana biraz para kalacak. Sana da bütün elbiselerimi, mantolarımı, ayakkabı ve şapkalarımı bırakıyorum. Yatak takımlarımı, çamaşırlarımı da alabilirsin.

EMİNE

(Ağlayarak) Hanımcığım, hanımcığım...

LEYLÂ

İşte çocuklar, söyleyeceklerim bu kadar. Artık gidin... Size bıraktıklarımı öğrendiniz. Ve emin olun ki, çok beklemeyeceksiniz.

(Birden kapı açılır, önde Nuri, arkada Uzleti, koşarak girerler. Uzleti'nin elinde büyük bir kepçe vardır. Onu havaya kaldırmış Nuri'yi kovalamaktadır)

NURİ

Abla kurtar beni, deli bu adam... Yuhhh be...

UZLETİ

Gidi kelp seni, gidi kelp seni...

NURİ

(Karyolanın ayak ucuna sığınarak) Ne yaptık ya-hu, yemeği beğenmemek pek büyük kabahat mi?

UZLETİ

Perişan edeceğim seni.

ŞEFKATİ

(Uzleti'yi önlemeye çalışarak) Yapma baba, yapma. Vaz geç...

UZLETİ

Bir lokma ekmek istedi, acımdan ölüyorum dedi...
Hünkâr beğendi verdim, kusur bulmaz mı? 300 yıl önce
Kazak Abdal söylemiş:

Kırık çanağı yok ayran içecek
Kahveye gelir fincan beğenmez
Sandığı gömleksiz duran düzenbaz
Bcdestene gelir kaftan beğenmez.

Vay kelp vay...

P E R D E

İKİNCİ PERDE

(Aradan dört gün geçmiştir. Aynı konakta Leylâ'nın yatak odasına bitişik salondayız. Arka plânda solda yatak odasına açılan, sağda konağın diğer kısımlarına geçilen kapılar. Sağ duvarda iki büyük pencere. Eski stil, fakat çok kıymetli koltuk ve kanape takımları, masalar. Arka plânda, yatak odasına açılan kapının sağında büyük bir mermer şömine, şöminenin üstünde tavana kadar yükselen geniş, yalnız çerçeveli muhteşem ayna, yine şöminenin üstünde aynanın önünde kristal fanusun içinde işlemeyen bir eski zaman saati ve deri kaplı büyükçe bir kutu. Duvarlarda tablolar)

BİRİNCİ MECLİS

(Şefkati, Halit, Ahsen, Dilruba, Nuri, Emine, sonra Hizmetçi, sonra Sabahat)

(Perde açıldığı zaman görülen manzara şudur: Şefkati, Halit, Ahsen, Dilruba ön plânda sağdaki masanın başında poker oynamaktadırlar Şefkati'yle Halit, ceketlerini çıkarmışlar, birer sandalyenin arkasına yerleştirmişler, yakalarını çözmüşlerdir. Halit püro, diğerleri cigara içerler. Ön plânda, solda bir kanapeye kurulmuş olan Nuri, sol elinde tuttuğu

tabaktan börek yiyor. Arka plânda aynanın önünde ayakta duran Emine, yanındaki koltuğun üstüne yığıldığı elbise ve şapka yığının-
dan kâh bir şapka, kâh bir elbise alarak aynaya bakıp bunları prova etmekle meşgul. Poker masasında bir el henüz bitmiştir. Kazanmış olan Halit ortadaki paraları toplamaktadır)

ŞEFKATİ

İnanılmayacak şey değil doğrusu, oyun başladığından beri hep sen kazanıyorsun Halit.

HALİT

(Gülerek) Napayım dostlar, şans. Pokerde benim şansımın üstüne yoktur.

AHSEN

Şansın böylesine ben güç inanırım. Kâğıtları yeni aldırmamış olsaydık bunda bir iş var diyecektim.

HALİT

Ne gibi? İftiraya kalkmayın.

DİLRUBA

Offf, sıkıldım artık. Dört gün oldu, dört gündür buraya taşınıp duruyoruz. Halbuki hepimizin işi gücü var. Şefkati bey, en yakın sizsiniz, ne olur, bakın şuna bir kere.

ŞEFKATİ

(Yerinden kalkar, Leylâ'nın yatak odasına açılan

kapıya gider, aralar ve seslenir) Daha ölmedi değil mi? (Kapıyı kapar. Herkes merakla ona bakmaktadır. Geriye dönerken) Değişiklik yok, koma devam ediyor. Doktor da, Sabahat hanım da başlarını salladılar.

DİLRUBA

Vaziyet onun için de müşkül, bizler için de müşkül. Allah ona ruh teslim etmek kolaylığı, bizlere de sabırlar versin.

ŞEFKATİ

Benim canım kahve istedi çocuklar, var mı başka isteyen?

AHSEN

Ben de içerim.

HALİT

Ben birşeyler içerim ama, herhalde kahve değil!...

ŞEFKATİ

Halit, zil önünde, basıver de hizmetçi gelsin.

(Halit uzanıp zile basar, hizmetçi girer)

HİZMETÇİ

Buyurun efendim!

ŞEFKATİ

Ben kahve istiyorum kızım, az şekerli.

AHSEN

Ben orta şekerli içerim.

DİLRUBA

Ben de kızım, ben de... Ahsen bey gibi... Orta şekerli.

(Ahsen, Dilruba'ya ters ters bakar)

HİZMETÇİ

Başüstüne efendim.

HALİT

Bana bak evlâdım, konakta kahveden başka birşey bulunmaz mı?

HİZMETÇİ

Arzu ederseniz çay yapayım.

HALİT

Hayır hayır, çaydan nefret ederim. Viski var mı?

HİZMETÇİ

Yok efendim. Ben vâkıa yeniyim bu evde ama geleli yine de seneler yoluyor. Hanımefendinin bir kere bile içki içtiğini görmedim. Ama durun, bir şişe konyak olacak galiba. Avrupa'dan getirmişlerdi. Kilerde unutuldu kaldı.

HALİT

Ne diyorsun? Var da o halde neye getirmiyorsun? Nedir markası?

HİZMETÇİ

Bilmiyorum, anlamam bu işlerden. Emrederseniz getireyim.

HALİT

Durma.

ŞEFKATİ

Bana da kız. Kahveyle konyak içmeye bayılırım.

(Hizmetçi çıkar)

AHSEN

Hadi bakalım oyuna devam.

HALİT

Evet, devam. (Halit böyle söyler ve kâğıtları toplayarak karıştırmaya başlar)

AHSEN

Yok yok beyim, kâğıt yapma sırası Şefkati Beyde, siz deminki elde yaptınız.

HALİT

Peki, buyur Şefketi Bey.

(Şefkati kâğıtları alır, karıştırır)

NURİ

(Tabaktaki börekleri bitirmiştir) Emine, kız Emine.

EMİNE

Söyle...

NURİ

Ahçıbaşıya kadar git de, de ki bana biraz daha börek versin.

EMİNE

Ben diyemem, korkuyorum o adamdan. Zaten de-
min de tersledi.

NURİ

Merak etme barıştık. Kuzu gibi oldu. Kötü adam
değil.

EMİNE

Gidemem.

NURİ

Haa, bak, aklımdayken söyleyeyim, o giyip çıkar-
diklarını sana kullandıracağımı sanıyorsan çok aldanı-
yorsun kızım. Nerden buldun onları? Sana mı verdiler?
Yahu o elbiseler ve o şapkalarla bizi mahalleye almaz-
lar be. Rezil oluruz ümmeti muhammede. Taşlarlar bi-
zi. Hadi sen ne söylüyorsam onu yap.

EMİNE

Yapamam.

HALİT

Nuri Bey, oyuna devam etinemiz için sizin konu-
şmanızın bitmesini bekliyoruz. Fazla uzatmayın lütfen.

NURİ

Peki, sustum işte ağabey.

HALİT

Hem kuzum, bu iskambil kâğıtlarını almanız için size verdiğim paranın üstünü ne yaptınız? Sanırım bana geri vermeyi unuttunuz.

NURİ

Yok be yahu, ben onlara para vermedim ki... İşte al 50 kâğıdını. (Veñr)

HALİT

Anlamadım, ne yaptınız ne yaptınız? Yani adam bedava mı verdi bu kâğıtları?

(Herkes dikkat kesilmiş Nuri'yi dinlemektedir.)

NURİ

Konağın karşısındaki tütüncüde kâğıt var demiştin. Oraya gittim. Adam, «Arkadaş, senin şu karşiki konakla alâkan var mı?» diye sordu. «Var» dedim. Onun üzerine anlattı «Oraya girip çıkanlardan birisi iki saat evvel bana geldi, cebinden dört deste iskambil çıkardı» dedi ve seni tarif etti ağabey. Adama, «kumar beni mahvetti, artık tövbekâr oldum. İskambil kâğıtlarını değil elime almak, şöyle uzaktan bile görmek istemiyorum. Bu dört deste elimde kaldı. Bunları sana vereyim de sat. İlerde bir gün uğrarım, satmışsan, parayı kırışırız. demişsin.

HALİT

Yalan söylemiş düzenbaz, yahut herhalde beni kastetmedi.

NURİ

Dur abi, daha hikâyem bitmedi. Derken efendim sen ayrılınca herifin karısı dükkâna gelmiş, hikâyeyi öğrenmiş, «bunları satmana katiyen razı değilim, uğursuzluk getirir. Rızkımızdan oluruz. Hemen geri ver.» demiş. Tütüncü, karısından korkuyor anlaşılan. «Al arkadaş bu dört deste kâğıdı, her nekadar zahmetse de o adama götür teslim et. Ben bunları satamayacağım» dedi. Ve iskambilleri elime tutusturdu. Ben de aldım geldim. Bir deste kâğıt vermiştim. (Cebinden çıkararak) İşte ötekiler de. Elçiye zeval olmaz.

HALİT

İyi ama, bunları ona bırakan ben değilim.

NURİ

Aman abi, gözünü seveyim doğru konuş. Herifin tarrifine göre, tıpa tıp sensin.

ŞEFKATİ

İşte şimdi mütemadiyen kazanmanın sebebi anlaşıldı.

DİLRUBA

Yooo, olacak şey değil bu, olacak şey değil.

AHSEN

Konakta kâğıt varken, «ille de yeni kâğıtlarla oynayalım» diyen ve Nuri beyi tütüncüye yollayan sizdiniz sanırım. Halit bey. Bizim kulüpte yapsaydınız bunu, ananızdan doğduğunuza pişman olurdunuz.

DİLRUBA

Demek bu kâğıtları teker teker işaretlediniz ve sonra gelip bizleri soymağa kalktınız.

ŞEFKATİ

(Elindeki kâğıtları masaya fırlatarak) Teessüfler... Teessüfler... Tam bir cürmümeşhut.

AHSEN

Evet, doğru söylediniz, dolandırıcılık bu.

HALİT

(Yüksek sesle) Dolandırıcı ben niyim? Sözünü geri al.

AHSEN

(Bağırarak) Almam.

HALİT

(Ahzen'in yanına giderek yakasını tutar) Ama aldırırım ben.

ŞEFKATİ

Durun yahu, ayıp ne yapıyorsunuz?

DİLRUBA

(Bağırarak) Ben de aynı şeyi söylüyorum. Nolacakmış bakalım? Evet, dolandırıcısın sen.

(Sabahat, hastanın odasından çıkar, ayıplayan bakışlarla onlara bakar, hepsi susarlar, Sabahat tekrar içeri girer)

HALİT

(Pişkin ve yılışık bir şekilde gülerek) Aşkolsun sizlere. Noldunuz yahu? O suratlarınızın hali ne? Geçen gün Leylâ yengeme dediğim gibi, ben kumar uğrunda bir servet kaybetmiş adamım. Ama artık oynamasını da öğrendim... Eyy profesyonel kumarbaz oyunu böyle oynar. Hadi hadi çocuk olmayın. İşte bütün kazancım önümde duruyor. Herkes zararını oradan alsın ve sonra konaktaki kâğıtlarla oyuna devam edelim. Vallahi daha onlara el bile sürmedim. Şimdi hizmetçiden isteyeceğim. Tamam mı?

AHSEN

Ehh, pekâlâ... Ben razıyım.

HALİT

Hadi alın paralarınızı. (Herkes alır)

ŞEFKATİ

Kumardan hile asla affedilecek bir hareket değildir. İnsan yalnız kumarda değil, daima, her işinde, her hareketinde dürüst olmalı

HALİT

Hadi be, senin böyle konuşmağa yüzün var mı? Verilmeyecek müsamereleler için bilet satmayı bütün ömrü boyunca iş edinen dostum, bir suale izin verir misin? Sen bu ahlâk kaidesini neye kendi nefsine tatbik etmiyorsun? Neyse neyse, bana bak Şefkati, kavgayı bırakalım. Hır gür etmenin şimdi ne sırası, ne de yeri. Hadi, şu Birinci Dünya Savaşı yılları içinde İstanbul'da Alman sefirine sattığın müsemere bileti hiyâyesini anlat da mil-

let riraz gülsün. Hepimizin ihtiyacımız var buna doğru-
su. Sinirlerimiz harap, hadi...

ŞEFKATİ

O bir çocukluk hatasıydı. Beni kandırmışlardı. Bir
daha tekrarlamadım.

HALİT

Canım, işin ahlâki tarafını bırak. Söylediklerini pe-
şinden kabul ediyoruz. Evet, kandırmışlardı seni. Şimdi
hikâyeyi anlat.

DİL R U B A

Anlatın Şefkati Bey, nolursunuz, biraz kendimizi
unuturuz.

AHSEN

Evet, dinliyoruz.

ŞEFKATİ

Peki peki... Bana dediler ki, gidip Alman Sefirine
bilet satacağsın, tertip ettiğimiz müsamere dâvetiyesi
karşılığı en yüksek teberruda bulunacak adam bugün
İstanbul'da odur. Derhal gittim, kendime bir yaver üni-
formasını tedarik ettim, giyindim, süslendim, sinek kaydı
bir traş, derken efendim gelsin bir araba, doğru Alman
sefareti, «Ben Enver Paşa hazretlerinin yaverleriyim...
Derhal ekselânsla görüşmeliyim.» deyince tabii Sefaret
allak bullak oldu. Bir telâş, bir telâş ki sormayın. Se-
fir beni hiç bekletmeden kabul etti. Rap, şimşek gibi bir
selâm. «Ekselâns ben Enver Paşa Hazretlerinin selâm

ve sevgilerini getiriyorum. Ekselâns, Paşa Hazretlerinin, sizden bir ricaları var» Sefir ayağa fırladı. «Aman ne diyorsunuz, rica değil, emrederler.» dedi. Ve ben hazırlanan dâvetiye'yi cebimden çıkarıp sefirin burnuna dayadım. Sözü uzatmayayım, Sefir 500 lira teberru etti. O zaman 500 lira büyük para. İmzalanan makbuz, sayılan paralar, harareti bir uğurlama.

AHSEN

Olur şey değil...

NURİ

Sen de yamanmışsın haaa ağabey...

DİLRUBA

Sonra sonra?.

ŞEFKATİ

Herşey mükemmel oldu ama, ne yazık ki, işler başladığı gibi bitmedi. Tam sefaret merdivenlerini iniyordum ki, büyük bir otomobil yıldırım hızıyla gelip merdivenler önünde durdu. Ve içinden, evet içinden kim inse beğenirsiniz? Enver Paşa...

DİLRUBA

Eyvah...

ŞEFKATİ

Ben, bir kenara çekildim. Yüreğim güm güm atıyordu. Merdivenleri çıkan paşa bana, «Bunun da burada

ne işi var?» dibilerden acaip acaip şöyle bir baktı. Fakat bir şey söylemeyip içeri girdi. Sonra noldu diyeceksiniz. Ben tabii tabana kuvvet kaçtım ama, aradan bir gün geçmeden yakalandım. Meğer Sefir görüşme sırasında, «Paşa Hazretleri biraz önce gelen yaveriniz emrinizi bildirdi. Böyle bir hayır işine yardımcı olmak imkânını bana bahşettiğiniz için şükranlarımı arz etmememe müsaade buyurunuz?» dememiş mi? Enver Paşa tabii afallamış. «Ne yaveri, nasıl bir hayır işi, ne istedi sizden?» Zamanın ünlü Başkumandan Vekilî sefaretten çıkar çıkmaz tabii kıyameti koparmış. Bütün zabıta, ne zabıtası bütün ordu beni yakalamak için seferber olmuş. Nihayet efendim, dediğim gibi ele geçirdiler beni, yakapaça Enver Paşa'nın huzuruna çıkarıldım.

DİLRUBA

Çok enteresan, sonra ne oldu?

ŞEFKATİ

Hiç hanımefendiciğim, mülâkat iki saat sürdü. Huzurdan çıkarken elim cebimde paşanın ihsan ettiği 50 lirayı okşuyor, oradan yüzüm gözüm parçalanmış halde çıkmamı bekleyenlerin şaşkın bakışları önünde sağa sola tebessümler dağıtıyordum.

DİLRUBA

Peki, ne söylemiştiniz Enver Paşa'ya kuzum? Ne yapıp da kandırmıştınız?

ŞEFKATİ

Haaaa, o bana ait bir sır. Ayrı bir mesele o.

HALİT

Durun durun, içerde birisi ağlıyor galiba.

ŞEFKATİ

Evet, bir kadın ağlıyor.

DİLRUBA

(Yerinden fırlayarak) Ohhh, nihayet...

(Emine, Nuri'yle beraber mükâlemeye kulak vermektedir. Birden boşanır)

DİLRUBA

Sus bakayım. Sulu göz kadınlardan da hiç hoşlanmam.

HALİT

Ağlama devam ediyor. Sabahat Hanım bu...

AHSEN

Onun sesi.

HALİT

Bidip bakacağım. (Halit yerinden kalkar, gidip kapıyı açar, hepsi onu gözleriyle ve heyecan içinde takip etmektedirler. İçeriye seslenir) Öldü mü? Öldü mü? (Cevabı dinler, sonra kapıyı kapatarak geri döner, kollarını havaya kaldırıp indirir, başını sallar) Hayır, ölen falan yok...

DİLRUBA

Offf bitirdi bu kadın beni. Bize bıraktıklarını alma-

mız için ölümünü beklememizi şart koşmasaydı n olurdu sanki... Hayır, tabii böyledir huyu onun, başkalarına eziyet etmekten zevk duyar. Nasıl olsa öleceksin, vereceklerini vaktinde ver efendim. Ver de arkada bıraktıkların nahak yere işlerinden güçlerinden olmasınlar. Şimdi daha mı iyi oldu sanki? Hepimiz öleceği anı sabırsızlıkla bekliyor, bunun bir an önce olmasını temenni ediyoruz. Neredeyse yağmur duasına çıkar gibi ölüm duasına çıkacağız.

HALİT

Acaba bana kaç para bıraktı? Meraktan çıldıracağım.

ŞEFKATİ

Ben durumumdan memnunum. Bir emlâk komisyoncusuyla konuştum. «Konağın yeri çok iyidir, çabuk satılır» dedi.

DİL RUBA

Ya siz Ahsen Bey, mobilyaya ne dersiniz?

AHSEN

İçlerinde çok kıymetli parçalar var doğrusu.
(Hizmetçi kahve ve konyaklarla girer)

İKİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Hizmetçi, sonra Uzleti)

ŞEFKATİ

İşte nihayet kahveler geldi.

HALİT

Ya konyaklar? Hahh tamam konyaklar da gelmiş. Ama kızım, konyağı şişesiyle beraber getirecektin. Sana git gel zahmet olacak.

(Hizmetçi kahveleri ve koynakları dağıtır, Ahsen saatına bakar, Dilruba buna dikkat eder)

HALİT

(Konyağı koklayarak) Ohhh nefis bir konyak. Bahserim ki Martel'dir. Aferin kız.

ŞEFKATİ

Hakikaten kokusu enfes.

HALİT

Haaa kızım, kâğıt istiyoruz biz. Kâğıtlar nerede?

HİZMETÇİ

Yani iskambil mi efendim?

HALİT

Tabiii...

HİZMETÇİ

Ayy iskambil mi oynayacaksınız?

HALİT

Yasak mı? Zaten oynuyorduk. Bir itirazın mı var?

HİZMETÇİ

Ne itirazım olacak? İskambiller işte şöminenin üstündeki şu kutuda efendim. Bütün oyun âletleri orada. (Hizmetçi çıkar)

HALİT

(Ayağa kalkıp kutuyu açar ve bir deste iskambille geri döner) Mükemmel. Hiç el sürülmemiş kadar yeni kâğıtlar.

(Emine ayna önünde çok geniş kenarlı yazlık bir hasır şapkayı prova etmektedir. Bu şapkayla Nuri'ye doğru yürür. Bu sırada Uzleti içeri girer. Yine sarhoştur. Kapının yanında sırtını duvara dayayarak durur. Hiçbiri onu farketmez.)

EMİNE

Bu şapkayı nasıl buluyorsun Nuri? Bana yakıştı mı?

NURİ

Tabiii tabii... Sırasında balıkçı tablası da olur.

HALİT

Hadi çocuklar oyuna devam. Masanın üstünü boşaltın lütfen.

(Böyle diyerek kendi kadehiyle fincanını en yakındaki boş koltuğun üstüne koyar)

AHSEN

Yooo Halit Bey, olmadı, olmadı, müsaade etmem.

HALİT

(Şaşırmış) Olmayan ne?

AHSEN

O üstüne kadehinizle fincanınızı koyduğunuz kumaş en aşağı 100 seneliktir. Eski Hereke mamulâtından. Bugün metresine bin lira verseniz bulamazsınız.

HALİT

Peki ama, size ne? Haaa, hay Allah, nasıl da unuttum, öyle ya mobilya sizin.

AHSEN

Tabii. Unutmayın lütfen.

(Halit fincanıyla kadehini bir cigara iskemlesine koyar)

DİLRUBA

Doğrusu ben artık oynayamayacağım.

HALİT

Yapmayın.

ŞEFKATİ

İyi ama başka türlü vakit geçmez ki...

(Ahzen tekrar saatine bakar)

DİLRUBA

Ahzen Bey, sık sık saatınıza bakıyorsunuz. Eğer çıkarsanız ben de kalkacağım.

AHSEN

Ben bir yere gidecek değilim hanımefendi.

DİL R U B A

Hayran olunacak kadar beyaz dişleriniz var. Ne kullanıyorsunuz?

A H S E N

(Ters) Diş macunu...

DİL R U B A

(Omuzlarını silker, durur, sonra) Offf offf bu konağa taşına taşına bütün hayatım, bütün programlarım altüst oldu. Bir resim sergisiyle bir konser kaçırdım. Görmek istediğim bir film vardı, o da bitti. Kaç gündür berbere bile gidemiyorum. Artık bıktım. İçerdekinin öleceği yok. Kim bilir ne günahları var ki, bir türlü can veremiyor.

Ş E F K A T İ

Günahları mı?

DİL R U B A

Ne zannediyorsunuz ya... Babası bilmem hangi nezaretin müsteşarıydı. Osmanlı tarihinde hiçbir devlet adamı onun kadar rüşvet yemedi derler. Ailenin zenginliği işte oradan geliyor. Kızına gelince, bu güzel ve karun kadar zengin kadının bugüne kadar niçin evlenmediği hakkında türlü rivayetler dolaşüyor. Bunların en kuvvetlisi evli bir adamı sevdiği ve onun metresi olduğu. Hoş, Leylâ Teyze'nin annesi de sağlam ayakkabı değildi ya... Düşünün söylediklerine göre, konaktaki ve kilharçla bile...

ŞEFKATİ

Yapmayın, vekilharçla ha... (Ağız dolusu güler)

HALİT

Demek bunların topu böyle. Vay canına. (Konyak kadehini eline alır) Yaşamasını bilen ana - kızın şerefine!.. (Hepsi kahkahayla gülerler)

NURİ

Hanım abla, Allahtan korkmuyor musun sen?

ŞEFKATİ

(Uzleti'yi farkederek) Oooo ne zaman geldin sen baba? Hiç fark etmedim. Bir şey mi söyleyecektin?

UZLETİ

Hiç hiç, söylenecek bir şey kalmamış Erenler, keyfinize bakın siz.

HALİT

Yok, sen buraya mutlaka bir şey söylemeye geldin.

UZLETİ

Hayır, bacıyı yoklamaya geldim. Eğer mutlaka bir şey söylememi istiyorsanız... Hımmmm eğer istiyorsanız bir şiir söyleyeyim size.

DİL RUBA

Söyle söyle, şiire bayılıırım ben.

UZLETİ

Şu hissizle şu haylazın
 Bu dört denî kumarbazın
 Altısının meyit namazın
 Kılanın da anasını
 Kul Uzleti nutkeyledi
 Altı kalbi ta'neyledi
 Sorarlarsa kim söyledi
 Soranın da anasını

Bu da benden. Tarihi yeni, şimdi söyledim.

(Uzleti «şu hissizle şu haylazın» derken çene-
siyle Emine ve Nuri'yi, «bu dört denî kumar-
bazın» derken diğerlerini işaret etmiştir. Şiir
bitince ağır ağır ve yıkıla yıkıla hastanın oda-
sına girer)

DİLRUBA

Ne demek istedi bu bunak?

AHSEN

Hepimize açıkça saydı sövdü.

DİLRUBA

Ne hakkı var? Haddini bildiremediniz şuna.

NURİ

Aldırmayın (Elini başına doğru götürüp döndüre-
rek) Kaçıktır. Ama galiba pek de haksız değil.

ŞEFKATİ

Deliyse söylenecek söz yok.

DİLRUBA

Okuduğu şiir pek de kaçık işi değildi ama.

HALİT

Nasıl değildi canım? Şiir filân söylemedi o, açıkça küfür etti. Ne alçaklığınız kaldı, ne köpekliğimiz. Cenaze namazımızı kılanların anasını belleyecekmiş.

DİLRUBA

Amaaaaaann aldırmayın. Bir kaç tahtası eksik belli. Nuri Bey de söyledi işte. Üstelik sarhoş da. Deliye kızılır mı? Hem ben öldükten sonra cenaze namazımı ister kılsınlar, ister kılmasınlar, umurumda değil vallahi.

NURİ

(Yanına gelmiş olan Emine'ye yavaş sesle) Kafamı kızdırdılar, şunlara bir oyun oynayacağım.

EMİNE

Aman haaa, gözleri dönmüş zaten heriflerin. Başına iş açarlar.

NURİ

Tehlikeli bir şey değil. Yalnız bir parçacık yürekleri oynayacak, o kadar. Bak seyret sen.

(Nuri hastanın odasına girer)

AHSEN

Bırakalım artık içerdeki biçarenin yakasını canım. Biz işimize bakalım. Bundan sonra bizi ilgilendirmez o.

ŞEFKATİ

Ben de bir şey söylemedim zaten.

HALİT

Ben de. Dilruba Hanım biraz tuhaf şeyler konuştu da...

DİLRUBA

Ben birtakım dedikoduları öne sürerek rastgele sözler söyledim. Bunların hiçbirinin doğru olmaması da mümkün tabi.

ŞEFKATİ

Zavallı kadın. Dört gün bekledik, iki üç saat daha bekleyemiyoruz.

HALİT

Evet, biçare...

DÖRDÜNCÜ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Nuri)

(Nuri yatak odasından çıkar)

DİLRUBA

Vaziyet ne merkezde, hayırlı bir haber var mı?

NURİ

Var ya... Leylâ abla gözlerini açtı. Doktor kefeni yırttı artık diyor. Kurtulmuş sayılır bence de.

EMİNE

Deme Nuri, ohhh çok şükür.

HALİT

Ne dedin arkadaş, ne dedin? Anlamadım.

ŞEFKATİ

İyileşiyor haaa... Olacak şey değil, bu yaptığı çok kötü bir oyun.

DİLRUBA

Ben dememiş miydim size? O ne hilekâr, ne zalim, ne düzenbaz kadındır, ben bilirim.

AHSEN

Sahi mi söylüyorsunuz Nuri Bey...

NURİ

Gözlerini açınca bana uzun uzun baktı. Gülümse-di. Eminim tanıdı beni.

HALİT

İyileşiyor, iyileşecek, güzel. Peki ne olacağız biz? Böyle şey olur mu?

ŞEFKATİ

Tabî miras diye avucumuzu yalayacağız. Tatlı bir rüya görüp uyanmış olduk. Kötü, çok kötü.

DİLRUBA

Yooo, buna skandal derler. Böyle şey yapmaya hakkı yok.

ŞEFKATİ

Belki de hiç hasta değildi de bizleri evvelâ sevindirmek, sonra da hayal kırıklığına uğratmak ve halimizi seyretmek için mahsus tertipledi bunları. Demin kendisine acıdığımı pişman oldum.

HALİT

Mutlaka dediğin gibi olacak. Hakikaten çok ayıp etti.

ŞEFKATİ

Elinde oyuncak olduk. Hiç yakıştıramadım ona...

DİLRUBA

Bizimle açıkça alay etti. Kepaze olduk. Hain kadın. İşte şimdi ağlayacağım.

HALİT

Ben gidip bir daha bakacağım,

NURİ

Hadi üzölmeyin üzölmeyin... Noluyorsunuz be, sizi aldattım. Yaptıklarınız, söyledikleriniz hoşuma gitmedi de ceza olarak şunları biraz korkutayım dedim.

AHSEN

Ama ahlâksızlık bu senin yaptığın arkadaş.

HALİT

(Üstüne yürüyerek) Deli misin sen?

ŞEFKATİ

(Üstüne yürüyerek) Seni edepsiz seni, yüreğime indiriyordun.

BEŞİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, doktor ve Sabahat)

(Doktor çantasıyla hastanın odasından çıkar, Sabahat yaşlı gözlerle onu takip etmektedir. Hepsi doktora doğru koşarlar)

DİLRUBA

Hahhh doktor, biz de sizi sabırsızlıkla bekliyorduk. Az evvel sevindirici bir haber duyduk. Hasta komadan çıkmış öyle mi?

DOKTOR

Kim demiş, aslı yok. Keşke doğru olsaydı. Ama artık mümkün değil.

DİLRUBA

Yaaa, öyle mi? Kat'i mi bu, hakiki vaziyet ne merkezde

DOKTOR

Maalesef çok çok fena, herşey bitti demektir.

ŞEFKATİ

Yapmayın, ohhh Allahım.

HALİT

Zavallı, zavallı yengeciğim.

AHSEN

Çok acı çekmiyor ya...

DOKTOR

Sanmam, artık hiçbir acı duymuyordur.

DİLRUBA

Hakikaten ümit yok mu demek istiyorsunuz doktor?

DOKTOR

Allahtan ümit kesilmez. Bizim artık yapılacak bir işimiz kalmadı.

ŞEFKATİ

Allahtan ümit kesilmez haaa... Yani tıp eli kolu bağlı mı duracak artık?

DOKTOR

Vade dolunca tıp ne yapsın? Maalesef... Maalesef... Allaha ısmarladık.

(Emine yine sesle ağlamaya başlar)

SABAHAT

Selâmetle gidin doktor. Ben daha fazla gelemeyeceğim.

DOKTOR

Zaten lüzum yok efendim, zahmet ettiniz. Bir dost olarak Leylâ Hanımı çok severim. Onun kaybı benim için nihayetsiz bir elem kaynağı olacak. Ama bunun yanında bir doktor sıfatıyla hissettiklerim var ki, bana daha da büyük ıstırap veriyorlar. Ölümle mücadelede bir kere daha yenilgiye uğramak. Uğraş, didin, bütün yeni ilâçları kullan, herşey beyhude olsun. Sizler bunun ne demek olduğunu bilemezsiniz.

SABAHAT

Siz, elinizden geleni yaptınız doktor, eksik olmayın.

DOKTOR

Tekrar Allahısmarladık. Ölüm raporu için icabında telefon edersiniz. Ben o işi hallederim.

DİLRUBA

Güle güle doktor.

ŞEFKATİ

Teşekkürler ederim.

HALİT

Sağolun.

(Doktor çıkar)

ALTINCI MECLİS

(Dilruba, Şefkati, Halit, Nuri, Ahsen, Sabahat, Emine, sonra Hizmetçi)

DİLRUBA

Sabahat Hanımcığım, o kadar üzmeyin kendinizi canım. Zaten hastalık müddetince helâk oldunuz.

ŞEFKATİ

Ölüm Allahın emri, karşı durulmaz ki...

HALİT

Metin olun metin olun... Evet, onun çok yakın arkadaşısınız, biliyoruz. En aşağı bizim kadar ıstırap duymanız normal. Ama kendinizi de düşünmelisiniz.

ŞEFKATİ

Mütevekkil olmalı, ölenle ölünmüz.

AHSEN

Şeyy Sabahat Hanımcığım, doktorun söylediklerini duydunuz, zaten vaziyeti siz de onun kadar biliyorsunuz.

SABAHAT

(Sessiz sessiz ağlayarak) Evet biliyorum.

AHSEN

Hiç bir ümit yok. Demek istiyorum ki... Demek istiyorum ki... Yani herşey bitmiş sayılır.

SABAHAT

Maalesef öyle.

AHSEN

Onun için bize bıraktıklarını alıp gitsek de ayak altında fazla kalabalık etmesek diyorum. Şimdi cenaze telâşsı sizi büsbütün bunaltacak. Engel olmayalım.

DİLRUBA

Çok doğru bir düşünce, çok makul bir teklif.

HALİT

Ben de aynı fikirdeyim. Gideceğiz ve tabii cenazeye geleceğiz.

SABAHAT

Durun, bir dakika, teklifiniz o kadar olmayacak şey ki, kulaklarıma inanamıyorum.

DİLRUBA

Neye olmayacak şeymiş?

AHSEN

Sebep ne?

SABAHAT

Kiminizin hala, kiminizin teyze, kiminizin de yenge dediğiniz kadını içerde can çekişirken sizler burada, ondan iki üç metre uzakta mal mülk kaygusu içindesiniz. Onu sevmeseniz bile dünyaya veda etmekte olan bu zavallıya karşı son dakikalarında saygı göstermeniz

gerekmez mi? Vallahi, insanlık hesabına yüzüm kızarıyor.

DİLRUBA

Hahhh, bir bu eksikti. Ukalâlık hayatta en nefret ettiğim şeydir.

ŞEFKATİ

Hele sizin gibi bir yabancının aileye karşı bu şekilde müdahaleye kalkışmasını doğrusu akıl almaz.

AHSEN

Artık istediğimizi yapabiliriz sanıyorum. Karar benim.

DİLRUBA

Yabancıları işimize karıştırmayız. Mahkeme var, polis var. İster misiniz şimdi karakola gideyim de oradan yanıma bir polis alıp buraya getireyim? Vallahi sizi ko-naktan cebren attırırız.

SABAHAT

Yaaa, böyle demek? Leylâ, benim akrabalarım tuhaf insanlardır demişti. Yavrucuğum demek daha kötüsünü söylememek için böyle demiş.

AHSEN

Soğukkanlı olun lütfen, fazla vaktimiz yok. Mani olmaya kalkmayın.

NURİ

Ulan amma yağmacı şeylermişsiniz siz be...

SABAHAT

Peki peki, benimle gelin, mücevherlerle çekleri vereyim.

HALİT

Hadi gidin Dilruba Hanım, acele edin.

DİLRUBA

Derhal...

(Sabahat ve Dilruba hastanım odasına girerler, diğer kapıdan Hizmetçi girer.)

YEDİNCİ MECLİS

(Ahsen, Şefkati, Halit, Nuri, Enüne, sonra Dilruba, sonra Hamallar)

HİZMETÇİ

Ahsen Bey sizsiniz değil mi?

AHSEN

Benim kızım ne var?

HİZMETÇİ

Kapıya bir kamyon yanaştı, içinden çıkan hamallar sizi görmek istiyorlar.

AHSEN

Hahh ben de onları bekliyordum. (Halit ve Şafkati'ye) Hamalları ben çağırmıştım. Hasta bugün artık

ölür diye düşündüm. Bu vaziyette mobilyayı almamda bir mahzur yok değil' mi?

ŞEFKATİ

Ne mahzuru olacak? Konağın bir an evvel boşaltılması benim de işime gelir.

HALİT

Demek saata sık sık bunun için bakıyordunuz. Evet, tabii alabilirsiniz. Nihayet hakkınız.

(Dilruba yatak odasından çıkar. Kolları kâdife kaplı mücevher kutuları ile doludur. Bir elinde de iki çek vardır)

HALİT

Bravvo, çabuk geldiniz. Hangisi benim çekim?

DİLRUBA

İşte şu üstteki.

HALİT

Alayım. (Alıp bakar) Ooo, fena değil, hiç fena değil.

DİLRUBA

Nuri bey, bu da sizinki...

NURİ

Benimki mi? Neyin nesi bu?

DİLRUBA

Canım nenize lâzım sizin? Alıp da cebinize koyun. Sonra bakarsınız (Nuri söyleneni yapar)

ŞEFKATİ

Demek bunlar da size kalan mücevherler Diltruba hanım.

DİLRUBA

Evet

ŞEFKATİ

Bakalım, görelim.

DİLRUBA

Ben daha görmedim.

ŞEFKATİ

İyi ya canım, beraber görürüz.

(Diltruba mücevher kutularını masanın üstüne koyar, hamallar girerler)

AHSEN

Tamam, gelin çocuklar. Evde eşya namına ne varsa hepsi alınıp kamyonu yükletilecek. Ama dikkatli olun kuzum.

BİRİNCİ HAMMAL

Siz merak etmeyin beyim.

İKİNCİ HAMMAL

Allaha emanet, hiçbir şey olmaz. Biz bu işin adamıyız.

AHSEN

Evvelâ içerki odadan başlayın. İşte şu kapıdan gireceksiniz. Orada bir hanım hasta yatıyor ama aldırmayın, birşey duymaz artık o. Zaten yatağa dokunmayacaksınız.

(Hammallar yatak odasına girerler)

ŞEFKATİ

Açın kutuları açın, biz de göreceğiz.

DİLRUBA

Göstereceğim ama, lütfen masadan açıkta durun. Şöyle uzaktan bakacaksınız.

ŞEFKATİ

Teessüf ederim. Bize itimad etmiyor musunuz?

DİLRUBA

(Gülerek) Affedin, şey, ben kendime bile itimad etmem.

HALİT

Peki peki, uzak dururuz.

SEKİZİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra hamallar ve Uzleti, sonra Sabahat)

(Uzleti hamalları önüne katmış, kovalayarak yatak odasından çıkar, arkalarından Sabahat gelir, Uzleti'nin elinde bir sandalyenin kırıldığı ayağı vardır. Dilruba mücevher kutularının üstüne kapanır.)

UZLETİ

Vay kâfirler, vay gafiller, vay kelpeler vay...

ŞEFKATİ

Dur bakalım baba, noluyor? Bu hiddetin neye?

UZLETİ

Münafıklar, nadanlar, yezitler .

HALİT

Canım anlat hele.

UZLETİ

Pir aşkına bir vurdum mu ben bu serserileri perişan ederim.

AHSEN

İyi ama neye? Sebep ne?

UZLETİ

Bacının odasındaki eşyaları alırlar.

ŞEFKATİ

O eşyalar Ahsen beye kaldı. Bacı öyle vasiyet etti.

UZLETİ

İyi ama, ölmedi ki...

ŞEFKATİ

Doktor o artık tıbben ölmüş sayılır dedi.

UZLETİ

İyi ama, ölmedi ki...

HALİT

Ölüm hak, miras helâl baba. Bunu sen bizden iyi bilirsin yapma.

UZLETİ

İyi ama ölmedi ki...

ŞEFKATİ

Canım, makul ol biraz. Sana da herhalde birşeyler bırakmıştır. Almayıacak mısın?

UZLETİ

Almam elbet.

Az yaşa, çok yaşa, sonu ölündür
Bir hırka ve bir çul neme yetmez
Kişi kismetinden ziyade yemez
Bana kismet olan mal neme yetmez

Kul Abdal'ın bu... 300 sene evvel söylemiş.

ŞEFKATİ

Halit, gelsene buraya.

(Halit, Şefkati'nin yanına gider, aralarında geçen gayet kısa bir konuşmadan sonra ikisi verdikleri kararı tatbiki girişirler. Uzletinin arkasına geçerler. Kollarını büküp sırtına yapıştırırlar.)

UZLETİ

Eyyy noluyor? Bırakın, vay kelpeler vay...

NURİ

Durun yahu, yapmayın.

ŞEFKATİ

Sen karışma.

UZLETİ

Vay yezitler vay.

HALİT

Artık fazla geldin ya... Bizler Leylâ hanımın varisiyiriyiz, sen kim oluyorsun da onun vasiyetini yerine getirmemize mani oluyorsun. Rahat dur.

ŞEFKATİ

Yoksa fena olursun.

EMİNE

İyi ama, utanmıyor musunuz?

NURİ

Ulan ne insanlar var be!.. Babanız yaşında adam. Bırakın onu hergeleler.

AHSEN

(Nuri'nin üstüne yürüyerek) Serseri, sus dediler sana, ya susarsın, yahut sustururum.

EMİNE

Nuri, Nuri sus..

AHSEN

(Hammallara) Hadi çocuklar, siz işinize bakın.
(Hammallar yatak odasına girerler)

UZLETİ

(Debelenerek onların arkasından) Savulun, pir aşkına bir vurdum mu, hâk ile yeksan ederim.

(İki hammal bir koltuğu taşıyarak yatak odasından çıkarlar ve diğer kapıya doğru yürürler.)

UZLETİ

Nereye götürüyorsunuz onu? Bacı ölmedi, ölmeyecek, ölmeyecek.

P E R D E

ÜÇÜNCÜ PERDE

(Birinci perdenin dekoru. Leylâ'nın yatak-odasında. Oda çırılçıplaktır. Pencere perdelerine kadar bütün eşya alınıp götürülmüş, yalnız karyola bir de saat kalmıştır. Üstünde ilâç şişeleri bulunan etajer de yerindedir. Sahnede bunlardan başka mutbaktan getirildiği anlaşılan iki üç hasır, yahut tahta iskemle vardır. İkinci perdenin üstünden bir hafta geçmiştir. Vakit öğleye doğru.)

BİRİNCİ MECLİS

(Leylâ - Uzleti)

(Perde açıldığı zaman Leylâ'yı yemek yerken görürüz. Karyolaya oturmuş, ayaklarını yere sarkıtmıştır. Sırtında ilk perdede gördüğümüz bez gecelik, ayaklarında terlikler vardır. Önüne bir iskemle koymuştur. İçinde bir kaç tabak bulunan bir tepsi bu iskemlede durur. Uzleti biraz uzakta başka bir iskemleye oturmuş, Leylâ'yı seyretmektedir.)

LEYLÂ

Ohh, çorba pek güzel olmuş Uzleti, eline sağlık.

UZLETİ

Afiyetler olsun bacı: Seni lokma eder gördükçe

dünyalar benim oluyor. Allaha şükür. Hele sabret, bak ben bacıma daha ne yemekler yapacağım.

LEYLÂ

Sağol Uzleti.

UZLETİ

Velâkin şu hal pek canımı sıkar.

LEYLÂ

Hangil hal?

UZLETİ

Çapulcular konağı talan ettiler. Kâfirler, kelpeler, yezitler, hepsini perişan edecektim ama...

LEYLÂ

Yooo yooo bu kadar hiddetlenme Uzleti.

UZLETİ

Akraba değil mi bunlar? İnsanın en yakınları, aynı kanı taşırlar, aynı ailedeniz derler. (İçini çeker)

Bozuk şu dünyanın temeli bozuk

Tükendi daneler kalmadı azık

Yazıktır, şu geçen ömre yazık

Bir dost bulamadım, gün akşam oldu

Kul Himmet, 400 sene evvel söylemiş bunları.

LEYLÂ

Fazla yüklenme akrabalarım Uzleti. Benden doktor bile ümit kesmişti. Onlar da yanıldılar. Ölmekte olduğu-

mu, hattâ belki de öldüğümü sandılar. Ama canım, nihayet muvakkat bir hal bu. İyileştiğimi duyar duymaz bak nasıl koşacaklar, aldıklarını geri verecekler. Bugün, olmazsa yarın herşey yoluna girecek, göreceksin.

UZLETİ

Mürşit burada bulunsaydı bu hallerin hiçbiri olmazdı.

LEYLÂ

Mürşit mi? Yani Bedri mi?

UZLETİ

Bedri Baba..

LEYLÂ

Kimi kime şikâyet edeceğim? Asıl o, hepsinden fazla şeyler aldı benden. Dolandırıcının büyüğü o.

UZLETİ

Tövbe tövbe, tövbe estağfirullah. Mürşit, yapmaz öyle şey. Bacı, neler aldı ki?

LEYLÂ

Ümitlerimi, hayallerimi, sadetimi, hattâ yaşama arzumu. O benim ruhumu çaldı Uzleti.

UZLETİ

Günaha giriyorsun... Günaha giriyorsun...

LEYLÂ

Eyyy bırak da biraz gireyim canım. Bana bu ömrü

ve bu kaderi verenle günah hesabını yapmağa oturursak ben çok alacaklı çıkarım. Keselim artık bu bahsi... (Ayağa kalkar, gerinip derin bir nefes alır) Ohh, yaşamak herşeye rağmen güzel. Güneşin sıcaklığı, göklerin derinliği güzel, ağaçların yeşili, çiçeklerin kokuları güzel. Toprak güzel, deniz güzel...

İKİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, Hizmetçi, Doktor)

HİZMETÇİ

(Girerek) Doktor bey geldi efendim.

LEYLÂ

Gelsin gelsin, buyursun.

(Hizmetçi çıkar).

DOKTOR

(Girerek) Bizim mucize kahramanını görmeğe geldim. Tebrikler. Tebrikler...

LEYLÂ

Buyurun doktor.

DOKTOR

İyi günler dilerim.

LEYLÂ

Teşekkürler.

DOKTOR

Nolmuş konağa kuzum? Bu ne hal?

LEYLÂ

Öldüğümü sanan mirasçılarım biraz acele etmişler doktor. Mesele bundan ibaret. Elbet aldıklarını geri verecekler. Size oturacak bir koltuk gösteremediğime müteessirim. Şu iskemleye buyurun...

DOKTOR

Nasılsın Uzleti baba?

UZLETİ

Eyvallah Erenler...

DOKTOR

Sabahat hanım yok mu?

LEYLÂ

Akrabaları dolaşmağa gitti. Aldıklarını benim namıma geri isteyecek.

DOKTOR

Artık odanızda sigara içebilirim değil mi?

LEYLÂ

Tabii, tabii... Rahatınıza bakın. Hattâ bana da verin de ben de içeyim.

DOKTOR

Maşallah maşallah, sigara isteği çok kere şaşmaz bir iyilik miyarıdır. (Paketini uzatır)

LEYLÂ

(Bir sigara alarak) Mersi.

(Doktorun uzattığı çakmağı alarak yakar, doktor da kendisini taklit eder)

DOKTOR

Kapıdan girerken sizden mucize kahramanı diye bahsettim. Bunda mübalâğa etmiş değilim. Düşünün, böbrekler tamamen tıkanmıştı. Kanda üre miktarı git-tikçe arıyordu. Kalp kötüydü. Tansiyon da fırlamıştı. Derken koma başlayınca... Ehh bu durum yüzde 1500 ölüm demektir. Nasıl kurtuldunuz, şaşıyorum. Bugün-kü tıbbın bildikleri yanında bilmedikleri daha çok anla-şılan. Acaba sizi ne kurtardı?

LEYLÂ

Bilmedikleriniz doktor.

DOKTOR

Nedir onlar dersiniz?

LEYLÂ

Ben de tabii farkında değilim. Ama bir düşüncem var. Siz hiç ömrünüzde adam döğdünüz mü doktor?

DOKTOR

Efendim? Ben mi? Yoo hayır... Bir defasında si-nirli bir hastamdan dayak yedim ama hiç kimseyi döv-medim.

LEYLÂ

(Hareketleriyle göstererek) Dinleyin, yumruğu vurursunuz. Adam yere yuvarlanır. Ama siz hıncınızı alamamışsınızdır. Yakasından tutup kaldırır, sonra tekrar vurursunuz. Benim iyileşmemin yakamdan tutulup ayağa kaldırılmam demek olmayacağını ümit etmek isterim.

DOKTOR

Bu kadar mı bedbinsiniz halâ? Şu halde sizi hayata çekip çıkaran ümitler değil.

LEYLÂ

Sizin ekşi elmalarınız olmadığı gibi.

DOKTOR

Şimdi nasıl hissediyorsunuz kendinizi?

LEYLÂ

Aç. Biraz evvel çorba içtim. Dişimin kovuğuna gitmedi. Halâ açım. Nuri kadar aç.

DOKTOR

Çok güzel.

UZLETİ

Bacı mutbakta tas kebabı var, getireyim. Peynirli börek de var.

LEYLÂ

İçim içime sığmıyor. Yürümek, hattâ koşmak istiyorum. Avaz avaz bağırmak istiyorum. Bu bağırmayı

nara atma mânasına alın. Vücudumda şimdi banyodan çıkmış gibi bir yumuşaklık, bir rahatlık duyuyorum.

DOKTOR

Bu daha da güzel. Size artık hiçbir ilâç vermeyeceğim. (Etejerin üstündeki şişeleri göstererek) Bütün bunları çöp sepetine atın. Hattâ size bir tavsiyede bulunmak dahi lüzumsuz geliyor bana.

LEYLÂ

Ama ben size bulunacağım. Benim için üzülmeyin. Bakın iyileştim, bir haftada yataktan kalktım ve ayaklarımın üzerinde durmaya devam edeceğimi de sanıyorum.

UZLETİ

(Tepsiyi alarak) Bacı ben mutbağa döneyim. Piliç ve domatesli pilâv yapıyorum sana. Ne zaman canın çekerse emret.

LEYLÂ

Olur Uzleti.

UZLETİ

(Doktora) Eyvallah Erenler. Haa, bak az kalsın unutacaktım. Bir vaadımı yerine getireyim. Bu okuyacağım Yunus'tandır. 600 yıllık.

Gâh eserim yeller gibi
Gâh tozarım yollar gibi
Gâh coşarun seller gibi
Gel, gör, beni aşk neyledi?

Ya elim al, kaldır beni
Ya vaslına erdir beni
Çok ağlattın güldür beni
Gel gör, beni aşk neyledi

Beğendin mi erenler?

DOKTOR

Pek çok. Güle güle baba.

(Uzleti tepsiyle çıkar)

ÜÇÜNCÜ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Hizmetçi)

LEYLÂ

(İçtiği sigaranın dumanını havaya üfleyerek) Si-
garayı bayağı özlemişim. Çok güzel.

HİZMETÇİ

(Kahve tepsisiyle girerek) Doktor kahveniz...

DOKTOR

Ooohhhh işte bu güzel... Hastamın yanında ilk de-
fa kahve içeceğim.

HİZMETÇİ

(Elindeki zarfı göstererek) Hanımefendi, postacı
geldi.

LEYLÂ

Mektup mu kızım?

HİZMETÇİ

Onun glbi birşey galiba. Noterden geliyormuş.

LEYLÂ

Noterden mi? Tuhaf şey. Ver bakayım.

HİZMETÇİ

Şuraya bir imza atacakmışsınız. Postacı bekliyor. (Kalemi ve kâğıdı uzatır)

LEYLÂ

Peki, al bakalım, imzaladım. (Hizmetçi çıkar) Noter benden ne ister? Affedersiniz doktor, merak oldu, bakacağım.

DOKTOR

Rica ederim.

LEYLÂ

(Kâğıda göz gezdirerek) Hımmm vay vay vay... işte bu sürpriz yaman. Kolejdeyken boks müsabakalarını seyretmeği çok severdim doktor. Yakın dövüş, bir sağ swing, eskiv, derken çeneye bir sağ kroşe, sersemleme, dizler üstüne düşüş, hakemin saniyeleri sayması... Bereket ki, gong imdada yetişir.

DOKTOR

Anlamadım. Noter mektubunda bokstan mı bahsediyor?

LEYLÂ

Bir bakıma öyle... Çeneyi bulan müthiş bir sağ

kroşe bu. Protesto ediyorlar beni doktor. Mevzu fuzulen işgal. Bu konağı tahliye etmem için 48 saat mühlet veriyorlar. Protestoyu gönderen Şefkati. Malûm ya konağı ona vermiştim.

DOKTOR

Olur şey değil, rezalet. Sakın fazla teessüre kapılmayın.

LEYLÂ

Hayır doktor. Bir çuval cevizin içinde elbet 5-10 tane çürük çıkacak. Fazla şaşmadım. Müteessir de değilim. Göz yaşı döküp müsamereci Şefkati beye bir melodram seyretmek fırsatını vermem.

DOKTOR

Bence bu işi mahkeme temizler.

LEYLÂ

Yapmam onu da. Zaten faydası da olmaz sanırım. Şeklen konağı kendisine satmış görünüyorum. Tapudaki kayıtlara göre Şefkati haklı. Biraz hukuk tahsili vardır onun, bilmem söylemiş miydim?

DOKTOR

Peki nolacak?

LEYLÂ

Ötekiler var doktor. Onlar herhalde bu kadar alçaklık etmeyeceklerdir.

DOKTOR

Ben de öyle sanırım. Herkes bu derece namussuz

olamaz. Ehh ben gideyim Leylâ hanım. Geçmişler olsun. Yine görüşeceğiz. Yalnız doktor değil, dost olarak da her an yardımınıza koşmağa hazırım. Bunu unutmayın.

LEYLÂ

Teşekkürler doktor, güle güle. Yatak odasından ayrılacak kıyafetim yok. Yoksa sizi kapıya kadar uğurlardım.

DOKTOR

Ne münasebet canım, bir o eksikti. Allahaismarladık.

LEYLÂ

Selâmetle gidin.

(Doktor çıkar. Leylâ oda içinde sinirli şekilde gezinmekte, ara sıra sağ yumruğunu sol avucuna indirmektedir.)

DÖRDÜNCÜ MECLİS

(Leylâ, Sabahat)

(Sabahat sokak kıyafetiyle girer)

SABAHAT

Merhaba, geldim ben. Ne o, sende bir tuhaflık var. Bir şey mi oldu?

LEYLÂ

Hayır, hiçbir şey olmadı. Ne haber?

SABAHAT

Şefkati beyi evinde bulamadım.

LEYLÂ

Şefkati'yi geç.

SABAHAT

Ötekilere ait haberlerin bir kısmı iyi, bir kısmı kötü. Olanları anlatmadan önce bir şey soracağım sana, ne yedin? Bir şey yemedin mi?

LEYLÂ

Yedim yedim, çorba içtim. Uzleti çok güzel yapmıştı.

SABAHAT

Şimdi, iki saat sonra adamakıllı bir yemek.

LEYLÂ

Tabii, sen olanları anlat bakalım.

SABAHAT

Ahsen bey evinde yoktu. Dilruba hanımın apartmanında buldum onu.

LEYLÂ

Yaa, Dilruba, yedinci kocasını ayarttı anlaşılan. Zaten bundan şüphelenmiştim.

SABAHAT

Beni tabii gayet soğuk karşıladılar. Yanlarında bir de avukat vardı.

LEYLÂ

Eyyy? Eyyy?

SABAHAT

Ziyaretimin sebebini söyledim. Senin iyileştiğin bildirdim. İşte o zaman aıladım ki, herşeyden haberleri var ve avukatı bunun için çağırtmışlar. Kendileri ağızlarını açmadılar. Onların yerine avukatları konuştu. «Bu bahiste size bir şey söyleyecek değiliz. Ama şunu bilin ki, Leylâ hanıma verecek hiç bir şeyimiz yok. Mahkeme kapıları açık» dedi. Ben biraz direnmek istedim. Biraz da bağırdım galiba. İşte o zaman Dilruba hanımın nevri döndü. Hizmetçilerinin çağırdı ve beni kapı dışarı ettirdi. Mubalâğa ediyorum sanma, kollarıma girip sürüklediler.

LEYLÂ

Demek böyle ha!.. Demek böyle ha!.. Aman yarabbi...

SABAHAT

Leylâ, emin ol çok müteessirim.

LEYLÂ

Hadi canım, neye? Normal bu olanlar. Ya Halit?

SABAHAT

Haaa, şimdi işin iyi tarafına geldik. Kumrabaz, mumarbaz ama vicdanlı adam bu Halit bey. Bıraktığın parayı derhal, hiç itiraz etmeden son meteliğine kadar verdi. İşte ben de getirdim.

(Çantasından para paketini çıkarır).

LEYLÂ

Neyse, demek böylesi de varmış içlerinde. Ya Nuri, ya Emine?

SABAHAT

Onlar malûm. Şeker gibi çocuklar. İnsanın içine sokası geliyor. Seni candan seviyorlar. İkisinin de ağızları kulaklarına varıyordu. Derhal geleceklerini söylediler.

LEYLÂ

Güzel.

SABAHAT

Parayı ne yapayım?

LEYLÂ

Koy şu etajerin üzerine.

SABAHAT

Pekâlâ... Bana bak Leylâ, üzme kendini allah kerim. Herşey düzelir. Hem bu para da hiç yoktan iyidir.

LEYLÂ

Öyle.

SABAHAT

Ben odama çıkıp soyunayım. Biraz dinleceğim. Belki de bir duş yaparım. Sen iyisin ya...

LEYLÂ

Mükemmel.

(Sabahat çıkar, Leylâ zile basar)

BEŞİNCİ MECLİS

(Leylâ, Hizmetçi, Halit)

HİZMETÇİ

(Girerek) Buyurun efendim.

LEYLÂ

Kızım bir kahve.

HİZMETÇİ

Emredersiniz.

LEYLÂ

Demin kapı çalındı gibi geldi bana, yoksa aldandım mı?

HİZMETÇİ

Hayır efendim. Halit bey geldi. İçerde salonda.

LEYLÂ

Halit mi? Ne diyorsun? Çabuk buraya getir.

(Hizmetçi çıkar).

HALİT

(Girerek) Yengeciğim. Yengeciğim! Allah seni bizlere bağışladı. Ver ellerini öpeyim. (İki elini öper) Sevinçten içim içime sığmıyor yengeciğim. Büyük Allah biz zavallı kullarına acıdı, seni başımızdan almadı. Sen, bizim ailemizin medarı iftiharısın.

LEYLÂ

Ben mi? Otur.

HALÎT

Sen bizim hâmimizsin.

LEYLÂ

Ben mi?

HALÎT

Sen, herşeyimizsin, herşeyimizsin. Başımız koruyucumuz, yol göstericimiz.

LEYLÂ

Ben mi?

HALÎT

Haberi duyar duymaz çılgına döndüm. Derhal buraya gelmek üzere hazırlanıyordum ki, Sabahat hanım kapıda gözüktü. Gerçi o gelme falan dedi ama ben yine dayanamadım, koştum.

LEYLÂ

Sabahat biraz evvel geldi. Seni ziyaret ettiğini anlattı.

HALÎT

Ahhh ahhh yengeciğim, sorma başıma gelenleri.

LEYLÂ

Noldu, ne var? Hayırdır inşallah.

HALİT

Pokerde soydular beni yengeciğim. Elimdeki avucumdaki bütün paralar gitti.

LEYLÂ

İyi ama nasıl olur? Sabahat...

HALİT

Meteliğim kalmadı. Buraya gelmek için komşulardan borç aldım.

LEYLÂ

Dur bakayım, bir saniye, aklım karıştı. Fakat Halit...

HALİT

Yengeciğim, ben kumar masalarında bir servet kaybettim ama, artık oynamasını öğrendim, demiştim ya sana, meğer öğrenmemişim. Meğer halâ benden çok ustaları varmış. Meğer halâ bir acemi çaylak olmaktan kurtulamamışım. Bilmiyordum, kaptırdım kendimi. Büyük oynanan bir yerdî. Bir gecede evet bir gece içinde senin lütfettiğin bütün paralar gitti. Sersem sepet kulüp binasından dışarı uğradım. O dakikalarda adetâ cinnet getirmiştım yengeciğim. Bir aralık kendimi denize atmağış düşündüm. Öylesine meysus olmuşum. Sonra aklıma sen geldin. Dedim, «Halit, aklını başına topla. Senin yengen gibi bir hâmin var. O merhametlidir, o şefkatlidir, o âlicenaptır. O tabiat ana kadar cömerttir. O ince ve ki-bar, o gökler ve denizler gibi temiz, o melekler gibi iyidir. Seni elbêt kurtaracaktır..» Beni yine elimden tut.

Son defa beni kurtar. Vallahi artık elime kâğıt almaya-
cağım. Tövbeler olsun, bir defa, yüz bin defa tövbe...

LEYLÂ

Söyleyeceklerin bitti mi Halit?

HALİT

Evet ama, yapacağım bir tek şey kaldı. O da yere
dizçöküp ayaklarına kapanmak.

(Yere diz çöker)

LEYLÂ

(Halit'i kaldırarak) Yapma, yapma Halit. Bütün
bunlar beyhude.

HALİT

Niçin yengeciğim? Katı kalpli olma. Zaten olamaz-
sın ya... Yok yok inanmam.

LEYLÂ

İstesem de artık senin derdine çare olamam.

HALİT

O da ne demek yenge?

LEYLÂ

Şu demek ki, bu dakikada senden daha parasızım.
Oturacak evim yok, eşya namına işte şu gördüğün ha-
sır iskemleler kaldı. Üstüme giyecek bir tek eski elbi-

sem mevcut değil. Belki yarın yiyecek bir lokma etmek bile bulamayacağım.

HALİT

Şaka söylüyorsun Yenge, nasıl olur? Senin kenarda köşede yine birşeylerin vardır. Hadi hadi saklama.

LEYLÂ

Yok, hiçbirşeyim yok.

HALİT

Doğru mu söylüyorsun?

LEYLÂ

Yemin ederim.

HALİT

İyi ama yenge, affedersin, çok düşüncesizmişsin sen. İnsan bir kenara birşeyler koyar canım. Hepsini dağıtır mı?

LEYLÂ

Koymadım işte.

HALİT

O halde? O halde?.. Ben ne yapacağım şimdi? Yalnızlık, bütün ümidim sendeydi. Söyle, ne yapacağım?

LEYLÂ

(Zile basar, giren hizmetçiye) Kızım, Sabahat hanımı çağır bana, çabuk gelsin, hemen bekliyorum. Derhal.

HİZMETÇİ

Başüstüne efendim, söylerim.

(Çıkar)

LEYLÂ

Ne yapacağım diye sordun bana değil mi Halit? Portmantodan şapkamı alacak, başına geçirip derhal bu evden uzaklaşacaksın. Bir daha gelmemek üzere. Bende artık iş yok yavrum.

HALİT

Olmadı ki bu... Olmadı ki. Canım hele düşün, şöyle sandık diplerinde, aynalı dolap köşelerinde falan unuttuğun, şu anda hatırlamadığın bir şeyler vardır belki.

LEYLÂ

Yok. Sandık, aynalı dolap mı bıraktınız bende?

HALİT

Yazıklar olsun, ben de seni bir şey sanırdım.

LEYLÂ

Anlamadım. Hani ailemizin medarı iftiharısın diyordun bana...

HALİT

Hadi canım. inandın mı? Bir zavallısın sen. Kadın değil misin zaten? Utanıyorum, vallahi utanıyorum, aile namına utanıyorum.

(Halit çıkar, Sabahat telâşla girer, ev kıya-feti iledir.)

ALTINCI MECLİS

(Leylâ, Sabahat)

SABAHAT

Ne oldu Leylâ? Ne var, fenalık mı geldi?

LEYLÂ

Evet, geldi ama, birşey yapamadan gitti. Etejerin üstündeki paralarını geri al.

SABAHAT

Ne dedin, anlamadım.

LEYLÂ

Bu ne biçim yalan kuzum? Üç dört saat geçmeden meydana çıkacak yalanı insan hiç söylemez, çünkü zahmete değmez.

SABAHAT

Leylâ, yanıliyorsun, inan bana.

LEYLÂ

Sus, Halit buradaydı. Şimdi çıktı. Benden para istemeğe gelmiş.

SABAHAT

Ne söylüyorsun? Halbuki ben ona demiştim ki...

LEYLÂ

Hadi meleğim, hadi canım, hadi güzelim, kaldır o paraları ordan. Bir saat evvel bankadan nasıl aldıysan yine öyle götür bırak.

SABAHAT

Leylâ... Leylâ, hata ediyorsun.

LEYLÂ

Ben ne yaptığımın farkındayım. Israr etme, hoşlanmam. Arkadaş parasıyla geçinmeğe razı olacağımı mı sandın? Ölürem de yapamam. Paraları derhal oradan al ve bana karşı hiçbir gücenklik duymadan odana dön, giyin, bankanın yolunu tut.

(Sabahat paraları alır)

YEDİNCİ MECLİS

(Leylâ, Sabahat, Hizmetçi, Nuri, Emine)

HİZMETÇİ

(Elinde tepsiyle girerek) Hanımefendi kahveniz.

LEYLÂ

Teşekkür ederim. Koy şu iskemlenin üstüne.

HİZMETÇİ

Nuri'yle Emine geldiler, koridorda bekliyorlar.

LEYLÂ

Haa, onlar mı? Gelsinler bakalım, onları da görelim. (Sınırlı bir sesle bağırır) Nuri... Nuri...

(Nuri ve Emine girerler. Emine'nin elinde gazete kâğıdına sarılmış büyücek bir paket vardır.)

NURİ

Geldim abla, geldim ablacığım. Ver elini öpeyim, ablacığım benim.

EMİNE

(Dizüstü kapanarak ellerine sarılır) Hanımcığım, ohhh hanımcığım.

LEYLÂ

Birer iskemle bulun da oturun bakalım.

NURİ

Şu Allahın işine bak be. Şu büyük Allah nelere kadır değil. Gittin ve geldin ha!.. Bize acıdı anlaşılan Ulu tanrı. Zaten demezler mi ki, Allah garip kulunu sevin-dirmek isterse...

EMİNE

(Telâşla) Nuri ne yapıyorsun?

NURİ

(Kendini toplayarak) Sevindirmek isterse, sevindirir işte...

LEYLÂ

Neye lâkârdını değiştirdin? Allah garip kulunu sevindirmek isterse eşeğini kaybettirir ve yine buldurur diyecektin. Ahh keşke, kendinden geçmiş ihtiyar bir eşek kadar aklım olsaydı.

NURİ

Estağfurullah abla, vallahi estağfurullah.. O nasıl söz?

LEYLÂ

(Başını silkerek) Eyyy anlatın bakalım, o pakette ne var Emine?

EMİNE

Bir hasır şapkayla iskarpinler hanımcığım.

LEYLÂ

Benim şapkamla iskarpinlerim mi?

EMİNE

Evet hanımcığım, satılmadık bir bunlar kaldı. Biz de alıp geldik.

LEYLÂ

Ver bakayım.

(Paketi açar, Emine'nin ikinci perdede prova ettiği geniş kenarlı hasır şapka ile iki çift isparpini çıkarır, bakar, yatağın üzerine atar).

NURİ

Ulan Emine, ne damdan düşer gibi lâkırdı eden ahmak karısın be. Herşey usturuplu ile anlatılır. Bir bir, sırayla. Ablacığım.

LEYLÂ

Söyle bakalım Nuri?

NURİ

Ablacığım, dur hele, nasıl başlayacağımı bulayım. Anlatacağım. Hani sen ölmüştün ya...

LEYLÂ

Ölmemiş, komaya girmiştin.

NURİ

Ölmüş sayılır dediler, o akrabadan olacak reziller. Herşeyi paylaştılar, bize de elbiselerinde o para makbuzunu verdiler.

LEYLÂ

Evet, sonra?

NURİ

Parayla yeni bir balıkçı sandalı aldım ablacığım. Ama sorma, gıcır gıcır. İçine de mükemmel bir motor koydurdum. Sonra efendim. Olta takımlarını yeniledim. Bir ağ aldım. Kalan parayla da bizim gecekonduyu tamir ettirdim.

LEYLÂ

Ya elbiseler?

NURİ

İşte şimdi oraya geliyorum. Ben sandalı aldım ya, şansım çok parlaktır, bilirsin. Sandalı alır almaz, deniz kurudu mubarek. Oltanın ucuna hamsi kadar bir izmarit, bir istavrit bile gelmedi. Eyy, dışarda da kimse iş vermiyordu. (Emine'yi göstererek) Bunlar aç kalacak değillerdi elbet. Aç bırakmak benim erkekliğime sığmazdı. Elbiseleri sırtladığım gibi bit pazarına götürdüm sattım.

SABAHAT

Hepsini mi? Eyvah..

NURİ

Hepsini.

LEYLÂ

Peki Nuri, bu şapkayla iskarpinler nasıl oldu da elinizde kaldı?

NURİ

Ablacığım, şapkanın yüzüne bakan olmadı. Ayakkabıları da zenne ayakkabısı para etmediği için almadılar.

LEYLÂ

Peki peki anladım.

NURİ

Kusura bakma abla. Ölüp de dirileceğin aklımın ucundan geçmedi. Geçseydi yapar mıydım? Sandal tabii senindir, olta takımları da. Ne zaman istersen emrine hazır. Kasımpaşa'da bağlı duruyor.

LEYLÂ

Dursun bakalım.

NURİ

Kusurum büyük, bağışla abla.. Gecekonduya harcadığım paraları da öderim, tabii taksitle.

LEYLÂ

Yok yok, ehemmiyeti yok...

NURİ

Ne kadar iyisin abla. Şeyy, Uzleti baba aşağıda mutfakta mı acaba?

SABAHAT

Tabii öyle olacak..

NURİ

Ben çok açım da... Sabahtan beri birşey yemedim.

SABAHAT

Ama daha öğle bile olmadı Nuri bey..

NURİ

Ne söylüyorsun abla, ben şimdi birşey yedim değil mi, 10 dakika geçmeden acıkırım.

LEYLÂ

Hadi gidin mutfağa, gidin, Uzleti size verilecek birşeyler bulur elbet.

NURİ

Sağolasın abla, gel kız.'

(Çıkarlar).

SEKİZİNCİ MECLİS

(Leylâ, Sabahat)

LEYLÂ

(İskarpinleri giyer, hasır şapkayı başına geçirir)
Bir endam aynası yok mu? Tabii yok değil mi? Bu kıyafet kimbilir ne yakıştı bana. Sabahat işte bak, bu bez gecelik ve bu hasır şapkayla yarı çıplak ortadayım. Ha-

vatta malik olduğum yegâne üç şey: Sararmış bir şap-kayla en ucuz cinsinden bir bez gecelik ve iki çift iskar-pin. Sokakta görüp eline on kuruş sıkıştırdığın bir dilenci hiç şüphesiz benden daha çok, pek çok şeylere sahiptir.

SABAHAT

Üzülmenin mânası yok Leylâ. Daha nekahat devresindesin.

LEYLÂ

Üzülen kim? Vaziyet gülünç. Düşünüyorum: Ölüm beni soymak istedi. Malımı, mülkümü, eşyayı, giyeceklerimi, herşeyimi bıraktıracak, beni üç metre patiskaya sarıp toprağın altına atıverecekti. Yapamadı. O korkunç kudretin yapamadığını iki üç insan döküntüsü, akrabalarım yaptılar. Nasıl, beğeniyor musun? Ohhh, bu kıyafetle dans etmek istiyorum. (Bir vals mırıldanarak döner)

SABAHAT

Yine saçmalıyorsun Leylâ. Evet vaziyetin anlattığın gibi ama ye'se kapılmanın mânası yok. Çünkü ben varım. Sahip olduğum her şeyi paylaşacağız. Benim param senin paran, benim evim senin evin. Nem varsa herşey aynı zamanda senin. Ömrün yarısını çoktan geçtik. Geri kalanı yanyana, sükûn ve huzur içinde geçireceğiz.

LEYLÂ

Yağma yok.

SABAHAT

Ne demek yağma yok?

LEYLÂ

Bu fırsat bir daha elime geçer mi sanıyorsun benim? Herhalde onu kaçırmamı istemezsin. Teklifini kabul etmeme imkân yok.

SABAHAT

Vallahi sözlerinden hiçbir şey anlamıyorum.

LEYLÂ

Amma yaptın ha.. Ben şimdi tam Bedri'nin istediği haldeyim Sabahat. Bu halimle onun karşısına çıkacağım.

SABAHAT

Sen Bedri'nin karşısına çıkmayı bırak, bu halde sokak kapısının önüne çıkamazsın.

LEYLÂ

Doğru, çıkamam. Bana ödünç bir elbise verirsin artık. Küçük müçük giyerim. Bu gecelikte hasır şapkayı da elime alırım.

SABAHAT

Yine hayal kurmaya başladın. Bedri meydanda yok ki... Herşeyden evvel onu bulmak lâzım.

LEYLÂ

Bulacağım Sabahat. İcap ederse Anadolu'yu karış karış dolaşacağım. Bir ay sürmez, bulurum onu.

SABAHAT

Peki ne vaziyette bulacağını biliyor musun?

LEYLÂ

Ne vaziyette olursa olsun. Herhalde başını soktuğu bir kulübesi, yiyecek birkaç dilim kuru ekmeği vardır. Onları paylaşmak bana yetişir. Hem bu kadar bedbin olmaya lüzum yok canım. Belki de Doktor doğru düşündü. «Bu kadar azimli insan mutlaka muvaffak olacaktır» demişti bana. İster misin haklı çıksın.

(Tıpkı birinci perdede olduğu gibi karyolanın baş tarafı ile duvar arasında kalan loş aralıktan Bedri meydana çıkar. Bir projektör yüzünü aydınlatır. Çok temiz, hatta şık giyimlidir. Gülümsemektedir.)

BEDRİ

Doktor yanılmadı Leylâ. Bir hayli müşkül oldu ama sonunda başardım. Artık zenginim. İnsanlar, kim ne derse desin, iyi mahlûklar. Kendim çalışıp çabaladım ama yardım eden, yol gösterenler de çok oldu.

LEYLÂ

İster misin bana böyle desin Sabahat

SABAHAT

İnşallah öyle olur.

LEYLÂ

Karşılaşınca ona tabii başıma gelenleri anlatacağım.

SABAHAT

Tabii.

LEYLÂ

Fakat Bedri vaziyet şimdi tam tersine döndü. Sen zengin oldun ama bu sefer de ben dünyanın en fakir insanının acıyacağı kadar fakirim.

BEDRİ

Zararı yok sevgilim. Vaziyetlerimiz işte şimdi tam benim istediğim gibi.

LEYLÂ

Bütün servetimi, malımı, mülkümü, kaybettim. Arkamdaki elbise Sabahat'ın elbisesi. Onun dışında yalnız bir geceliğim, ha unutmadan söyleyeyim, bir de hasır şapkam var. Açım, çıplağım bütün ümitlerimi, herşeyimi kaybettim. İşte böylece sana geliyorum.

BEDRİ

Korkma Leylâ, şimdiden sonra herşeyimiz olacak. Seni peri masallarında anlatılanlar gibi yaşatacağım.

LEYLÂ

Allahın belâsı, daha evvel gelemez miydin yanıma? Benim bu hale düşmeme mâni olurdu.

BEDRİ

Gelemezdim Leylâ. Hem olanları da bilmiyordum tabii.

LEYLÂ

Şimdi memnunsun değil mi? Kalbine ve kafana çöreklenmiş olan o mel'un gurur hissi, hiç şüphesiz keyifle sırtıyordu artık. Ah yine çocuk olsaydık da seni adamakıllı bir pataklasaydım.

BEDRİ

Nafile üzülüyorsun Leylâ, benim nem varsa senin. Senin için kazandım hepsini. Sen kazandırdın bunları bana. Biliyor musun, hemen evleneceğiz.

LEYLÂ

Evet, evleneceğiz ve ben Sabahat'a "O kadar mes'umdum ki.." diye mektuplar yazacağım, değil mi? Yazacağım, sonra bu mektupları postaya atmak için senden pul parası isteyeceğim.

BEDRİ

Böyle düşünme Leylâ, biz iki ayrı kişi değiliz ki aramızda bir onur meselesi mevcut olsun. Bir tek varlığımız biz.

LEYLÂ

Ellerimi boğazında kenedleyip boğmak istiyorum seni boşboğaz. Vaktile de, ben zengin iken bir tek varlık değil miydik biz?

BEDRİ

Haydi, unutalım bunları artık. Çok çektik. Bizim için yeni bir hayat başlıyor şimdi. Gül, biraz gül bakayım, gül.

(Leylâ güler, Bedri kaybolur)

LEYLÂ

Tabii benim palavralarıma bakma sen Sabahat. O ne ister de yapmam ben? Arzuladığı gibi güleceğim ve kollarımı boynuna dolayarak güzel yüzünü öpeceğim... Öpeceğim.

SABAHAT

Bu şekilde yaşayamazsın sen Leylâ. İlk sevinç günleri geçip de vaziyet normale döndüğü zaman üzüleceksin. Dediğin gibi en basit ihtiyaçların için bile kocanın elini cüzdanına atmasını beklemeye dayanamazsın sen.

LEYLÂ

Haydi canım sen de... Neye dayanamayacakmışım?

SABAHAT

Çünkü böyle yetiştirilmedin, böyle yaşamadın. İnsana ne ağır gelir, bilmezsin.

LEYLÂ

Katlanırım, seve seve katlanırım.

SABAHAT

Hem Bedri'nin düşündüğün durumda olduğu meçhul. Bizim de tanıdığımız bir Şeyh vardı İzmir'de, tek-kelerin kapatılmasından sonra bir depoda kantar memuru olmuştu. Karnını zor doyuruyordu. Bedri de bu halde ise işte o zaman yaşayışınız cehennem olur Leylâ. Gel, yardımımı kabul et.

LEYLÂ

Ben hiçbir cehennemın ateşinden bugünkü vaziyetimin verdiği ıstırap kadar acı duymam. Bedri gibi bir orkeğin sevgisi, ne olursa olsun, maziyi aratmayacaktır bana. Metelik vermem gerisine. Hem göreceksin bak, zengin değilse bile ortanın üstünde bir hayat seviyesine mutlaka ulaşmıştır o. Şaka değil kolej mezunu. Hülâsa memnunum Sabahat, şimdiden kendimi çok mes'ud hissediyorum.

SABAHAT

İnşallah dediklerin çıkar Leylâ.

DOKUZUNCU MECLİS

(Evvelkiler, Fizmetçi)

HİZMETÇİ

(Söylenerek girer) Olur şey değil doğrusu, dilenci

kılıklı serseri. Haline bakmıyor da bir de küstahlığa, edepsizliğe kalkışıyor.

LEYLÂ

Ne oldu kızım? kime söylüyorsun bunları?

HİZMETÇİ

Hanımefendi ölümlerden kurtuldu, dedim. Şimdi ziyaretçi kabul edecek halde değil, başka zaman gelin, dedim. Ama lâkırdı anlayan kim? Onu kolundan tutup zorla kapı dışarı etmek lâzımdı ama bende o kuvvet nerede? Yapamayınca herif işi azıttı. Hiddetle üstüme yürüdü. Bana vuracakmış gibi elini kaldırdı. Suratı kıpkırmızı olmuştu. Korktum. «Senin vazifen haber vermek» diye bağırdı yüzüme. Ben de koşup buraya geldim.

LEYLÂ

Kim bu adam?

SABAHAAT

Bir dilenci olacak. Yahut bir dolandırıcıdır. Eskiden-beri senden para sızdırmak için gelenler gibi. Hemen defetmeliyiz.

LEYLÂ

Benim bugün para sızdırılacak halim var ya Allah için.

SABAHAT

Ama bilmez ki o.

LEYLÂ

Nasıl bir adam bu kızım? Nerede şimdi?

HİZMETÇİ

Aşağıda ıslıkta. Üstü başı dökülüyor. Üstelik ağzı dehşetli içki kokuyor. Sanırım sarhoş.

SABAHAT

Çekinmek lâzım böylelerinden doğrusu. Bilmem ben sarhoşlardan dehşetli ürkerim.

LEYLÂ

Korkak, sen de.. Ne yapabilir? Kabul edeceğim onu. Ben kimseden korkmam. Eğer hakikaten muhtaç birisi ise sen kendisine biraz para verirsin Sabahat, olmaz mı? Getir buraya kızım.

SABAHAT

Vazgeç Leylâ.

LEYLÂ

Hayır hayır, bırakın gelsin.

SABAHAT

Dur bakalım, acele etme öyleyse. Biliyorsun, anlatmıştım. Sen hasta iken de böyle sarhoş bir herif gelmiş-

ti de kapı dışarı edinceye kadar akla karayı seçmiştik. Güya annenin çok yakın bir arkadaşının çocuğu imiş. Rahmetlinin ismini sormuştum da onu bile becerip söyleyememişti. Bereket bu sırada bahçıvan imdada yetişmişti de bağırmaya başlayan herifi sürükleye sürükleye sokağa atmıştı.

LEYLÂ

Evet, böyle bir şeyler anlatmıştım, hatırlıyorum.

SABAHAT

Sen adamı yine kabul et ama, daha evvel ben bir koşu mutfağa gideyim, Uzleti ile Nuri'ye haber vereyim. Onları yanıma alıp döneyim. Ne olur ne olmaz, biz başa çıkamayız elin sarhoşu ile. Mutfaktan da hiçbirşey duyulmaz. İyisi mi burada, kapının dışında hazır bulunuruz.

LEYLÂ

Peki, nasıl istersen öyle yap.

SABAHAT

Güzel, o halde gidiyorum.

LEYLÂ

Tamam kızım, haydi al getir bakalım.

(Hizmetçi çıkar).

SABAHAT

Fakat yine de söylüyorum, manasız bir hareket bu senin yaptığın Leylâ.

LEYLÂ

Merak oldu ayıp değil ya!...

SEBAHAT

Basit bir merak uğruna yabancılarla belki bir saat çene çalacak halin mi var senin şimdi? Affedersin ama hiç söz dinlemiyorsun, halâ eski dik kafalı Leylâ'sın

LEYLÂ

Eh belki.. İnsanlar kolay değişmiyorlar.

SABAHAT

Peki peki gidiyorum. Lâf anlamazsın sen zaten (Çıkar).

ONUNCU MECLİS

(Leylâ, Bedri, sonra Sabahat, Uzleti, Nuri, Emine)

(Leylâ gözlerini kapıya dikmiştir. Bedri içeri girer. Yalnız kıyafeti perişan değil, kendisi de bitkindir. Sakin, hatta mütebessim görünmeye çalışır ama beceremez.)

BEDRİ

Leylâ, işte ben geldim.

LEYLÂ

(Bir feryad koparır gibi) Bedri... Bedri... sen mısın?

BEDRİ

Evet, benim. Aferin sna, çabuk tanıdın. Halbuki bu sefer çok değiştim ben.

LEYLÂ

Bu ne hal ne oldun? Çabuk söyle.

BEDRİ

Hizmetçiden duydum, hasta olmuş, ölümlerden kurtulmuşsun. Geçmişler olsun. Sen ölümü yenmişsin ama bak, ben hayata nasıl yenildim.

LEYLÂ

Bu bayat felsefe bulaşığı lâkırdıları bırak. Açık konuş. Nereden geliyorsun böyle?

BEDRİ

Ben mi? Hapishaneden.

LEYLÂ

Yalan... Yalan... İnanmam.

BEDRİ

Senelerce yattım. İsbat edeyim mi? Çok istifadeli oldu bu mahkûmiyet yılları benim için. Ekmek içinden güzel zarlar, karyola demirinden sivri sivri bıçaklar yapıyor, gayet iyi bit yarıştıyorum. Adam vurmasını bel-

ledim, ceza kanununu su gibi ezberledim. (Güler) Nasıl, marifetli adam olmuşum değil mi?

LEYLÂ

Sarhoşsun Bedri.

BEDRÎ

Benim vaziyetimde ol da iç bakalım, kolay sarhoş olabilir misin, imkânsız.

LEYLÂ

Peki ne oldu, onu söyle?

BEDRÎ

Oturayım.

LEYLÂ

Tabii

BEDRÎ

Yaptığım her iş iflâsla neticelendi. Giriştiğim her teşebbüs fiyasko verdi. Düşe düşe bir ticarethanenin kâtipliğine kadar düştüm. Artık sana hiçbir zaman dönmeyecektim. Gece gündüz içiyordum. Borç içindeydim. Yeni arkadaşların beni adamakıllı sarhoş ettikleri bir gece müessesenin kasasını soydular ve suçu bana yüklediler. Düzme deliller çok kuvvetli idi. Hatta çalınan paraların bir kısmı ceplerimden çıktı. Masum olduğumu bir türlü isbat edemedim.

LEYLÂ

Demek hapishanede olduğun için bana mektup yazmadın?

BEDRÎ

Evet, onun için.

LEYLÂ

Mademki utanıyordun, şimdi nasıl olup da buradasın?

BEDRÎ

Artık herşey vız geliyor. Hapishanede ne eşitlik arzusu, ne de efendilik sevdası bıraktı. Onlar şimdi çok uzaklarda. Sabıkalıyım. Kimse iş vermiyor. Moralem berbat. Üstelik hastayım da.. Sana sığınyorum.

LEYLÂ

Ne dedin, anlamadım. Delirdin mi sen? (Gülmeye başlar)

BEDRÎ

Gülme, başka çarem yok.

LEYLÂ

Ay ciddi konuşuyor bu, ciddi.. ciddi.. Heyyyy dışardakiler, buraya gelin. Acıklı bir aşk masalının komik sonunu göstereceğim size.

(Leylâ kahkahalarla gülmeye başlar. Bu kahkahalar gittikçe bir çılgılık haliini alacaktır. Bu sırada rakkaslı satın işlemeye başladığı ve çaldığı duyulur. Saatin sesi normalin üstünde yüksektir. Sahahat. Uzleti, Nuri ve Emine koşarak içeri girerler. Bedri dirseklerini dizlerine dayamış, yüzünü elleri içine almıştır. Hiçbiri onu tanımaz. Zaten hepsinin gözleri saattedir.)

SABAHAT

(Dehşet içinde) Saat çalışıyor. Duyuyor musunuz, saat çalışıyor.

P E R D E

CEVAT FEHİMİ BAŞKUT'un

Bütün Tiyatro Eserleri

- 1 — BÜYÜK ŞEHİR
- 2 — AYARSIZLAR
- 3 — HACI KAPTAN
- 4 — KÜÇÜK ŞEHİR
- 5 — KOCA BEBEK
- 6 — PAYDOS
- 7 — SANA REY VERİYORUM
- 8 — SOYGUN
- 9 — KADIKÖY İSKELESİ
- 10 — MAKİNE
- 11 — HARPUTTA BİR AMERİKALI
- 12 — KLEOPATRANIN MEZARI
- 13 — TABLODAKİ ADAM
- 14 — ÖBÜR GELİŞTE
- 15 — HACI YATMAZ
- 16 — GÖÇ
- 17 — BUZLAR ÇÖZÜLMEDEN
- 18 — HEPİMİZ BİRİMİZ İÇİN
- 19 — ÜZÜNTÜYÜ BIRAK
- 20 — AYNA
- 21 — EMEKLİ
- 22 — ÖLEN HANGİSİ
- 23 — DOSTLAR

ÜNİVERSİTELİ
KİTAP-YAYIN-DAĞITIM
SAHAFLAR ÇARŞISI NO: 5
TEL: 511 39 87 İST.